

Un model d'intervenció basat en
**l'aprenentatge
experiencial**

Un model d'intervenció basat en
**l'aprenentatge
experiencial**

Programa Compartim 24

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia,
Drets i Memòria

Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia, Drets i Memòria
Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada
Comunitat Medi obert de Justícia Juvenil

Coordinació editorial

Sergio Navarro González, psicòleg de medi obert de Justícia Juvenil
Sara Repiso Amigo, psicòloga de medi obert de Justícia Juvenil

Autoria

Cristina Blasco Romera, Salvador Llamas Gallardo, Elena Monllaó Manzanares, Marta Moya Casanovas, Sergio Navarro González, María del Carmen Reina Arrebola, Sara Repiso Amigo, Gemma Rodríguez Guardia (tècnics i tècniques de medi obert de Justícia Juvenil, membres de la comunitat de pràctica)

Edició

© Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia, Drets i Memòria
<http://justicia.gencat.cat>

Impressió

www.palahi.cat

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció, sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, Drets i Memòria).

La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>

Primera edició octubre 2022
Tiratge: 500 exemplars
ISBN: 978-84-19326-53-9
Dipòsit legal: B 20091-2022

Aquest document és accessible a <http://justicia.gencat.cat/ca/departament/publicacions/>

**«L'aprenentatge és experiència.
La resta només és informació»**

Albert Einstein

**«L'experiència no és el que li succeeix a l'individu,
sinó el que l'individu fa amb allò que li succeeix»**

Aldous Huxley

Aquest producte és el resultat del treball col·laboratiu del grup de professionals que hem format la comunitat de pràctica de medi obert de Justícia Juvenil durant els anys 2018 i 2019. Hem comptat amb la inestimable col·laboració i expertesa de l'Antoni Ruiz Bueno, del Guillem Massot Magarolas i de l'Alexia Falcó Santamaria, que ens han guiat metodològicament i ens han conduït en la complexa tasca d'aprendre de les nostres pròpies experiències i d'acompanyar els nostres joves en el seu camí d'aprenentatge.

Volem agrair també la col·laboració dels companys i companyes dels equips de medi obert de Catalunya, especialment de l'Equip de Medi Obert de Tarragona, que han contribuït notablement en l'aplicació i coordinació de les activitats realitzades.

Finalment, volem donar les gràcies de manera molt especial:

a Sara Prados Jurado, per posar al servei dels joves un tros de la seva ànima;

a Daniel Solà Solé, Adrià Abadía Martínez, Juan Carlos Hernández Navarro i Ritxard Gálvez Castro, per compartir amb els joves els seus coneixements i experiències;

a Proyecto Tan Amigos i a la protectora d'animals L'Última Llar;

a l'Associació Provincial de Paràlisi Cerebral de Tarragona;

a Associació Estel;

al Parc de Bombers de Terrassa;

a la Biblioteca de Bellvitge;

a la Fundació Bayt-al-Thaqafa,

i a Perruneando, per haver col·laborat en l'execució de les experiències realitzades.

Índex

1. Pròleg	7
2. Introducció: la comunitat de pràctica de medi obert de Justícia Juvenil i la innovació	11
3. Marc teòric	15
3.1. L'aprenentatge experiencial	16
3.2. L'aprenentatge basat en competències	19
3.3. La «consciència de si mateix».....	20
3.4. Experimentació dels tècnics/iques de medi obert (TMO) sobre el «concepte de si mateixos».....	21
4 . Objectius i hipòtesi de treball	25
4.1. Hipòtesi de treball.....	26
4.2. Objectius de la CoP	27
5. Metodologia.....	29
5.1. La metodologia qualitativa.....	30
5.1.1. Quin mètode vam seguir dins la nostra comunitat de pràctiques?.....	32
5.2. La mostra objecte d'estudi.....	34
5.3 IRAMUTEQ: tractament de dades textuais	37
6. Descripció de les experiències.....	39
6.1. Activitats realitzades a l'Equip de Medi Obert (EMO) Tarragona.....	41
6.2. Activitats realitzades als EMO de la província de Barcelona.....	42
6.3. Fitxes d'activitats	43
7. Resultats	65
7.1. Anàlisi textual de les entrevistes a partir del programa IRaMuTec.....	66
7.2. Anàlisi de les valoracions fetes pels joves participants	73
7.3. Anàlisi de les valoracions tècniques dels professionals.....	75
8. Conclusions i propostes de futur.....	81
9. Referències bibliogràfiques	85
10. Annexos.....	89
10.1. Model d'entrevista semiestructurada	90
10.2. Model d'entrevista valoració individual joves	92

1. Pròleg

La comunitat de pràctica (CoP) de medi obert de Justícia Juvenil compta amb una llarga trajectòria de participació al Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia, Drets i Memòria. En el marc d'aquesta metodologia de treball, impulsada i promoguda pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada des de fa més d'una dècada, la CoP de medi obert de Justícia Juvenil ha produït propostes de variat interès i d'excel·lent qualitat alhora. Així, han vist la llum productes com La violència dels joves: una mirada des del medi obert, l'any 2007; Menor reincident, Quadern de treball en casos de violència neonazi, o Joves que delinqueixen en grup, el 2008; La intervenció amb famílies de menors infractors, el 2010, o el Projecte Tècnic de Medi Obert l'any 2013, entre d'altres.

Avui, tenim entre mans aquest nou producte, Un model d'intervenció basat en l'aprenentatge experiencial. Es tracta d'una proposta fresca, innovadora i atrevida que vol fer-se lloc entre les eines d'intervenció tècnica de les quals disposen les i els professionals de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil. Aquests professionals, que tenen la complexa tasca d'oferir als joves estratègies que els permetin tenir una vida més adaptada i satisfactòria, ens presenten una manera prou interessant per fer que les experiències concretes i la seva posterior reflexió esdevinguin nous aprenentatges. A més, amb la implicació directa de la comunitat en tot el procés, fet que garanteix que es tracta d'una estratègia d'intervenció global i bidireccional, en la qual el jove pot contribuir a la reparació del dany comès, mentre la comunitat mateixa es converteix en el vehicle necessari per portar-ho a terme.

Fer aquest exercici no els ha resultat una tasca fàcil. Més aviat han hagut de posar a prova les seves pròpies estratègies personals i professionals: per estimular la seva creativitat, per automotivar-se en els moments de més dificultat, per no deixar de creure en un projecte tan necessari com útil i per no abandonar mai el seu compromís d'acompanyar els joves en el complicat camí de la reinserció i readaptació al seu entorn.

Des del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada animem tot el col·lectiu de medi obert de Justícia Juvenil a continuar treballant en aquesta línia, a no deixar de plantejar propostes d'intervenció que permetin la construcció de ponts entre la comunitat i els joves infractors i a donar vida a espais que contribueixin a mantenir i desenvolupar, encara més, l'essència del Programa Compartim: la construcció col·laborativa de coneixement al servei dels i de les professionals del Departament de Justícia, Drets i Memòria.

Laura Martínez Portell

Directora del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Confesso que em trobo davant del repte d'introduir un producte del Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia, Drets i Memòria. En aquest cas, es tracta d'un producte elaborat col·laborativament per professionals dels equips de medi obert de Justícia Juvenil d'arreu de Catalunya.

Aquest producte que ara teniu a les mans respon a inquietuds i necessitats dels i les professionals de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil en l'intent de sistematitzar, perfeccionar i avaluar les eines d'intervenció que tenen al seu abast per donar la millor resposta possible a l'encàrrec judicial i administratiu que se'ls encomana. Es tracta d'una resposta que, a més de ser efectiva, sigui també una resposta sistemàtica, integrada i innovadora que permeti aportar als i a les menors i joves uns elements de reflexió que les facin persones més adaptades al seus entorns personals i socials.

De tota manera, si fem un salt als anys vuitanta, quan tot plegat va recomençar amb l'assumpció i el desplegament de les competències exclusives en matèria de protecció i tutela de menors a Catalunya, i si fem un petit tomb pels inicis dels més de 40 anys d'història del medi obert de Justícia Juvenil a casa nostra, veurem que les experiències d'aprenentatge, i l'aprenentatge experiencial, no són pas cap novetat en la manera d'intervenir de forma educativa i responsabilitzadora vers els administrats i les administrades. A tall d'exemple, les campanyes de recollida de fruits del camp dels Camps d'Aprenentatge Laboral, les travessies amb vaixell del Projecte Mar, les campanyes de neteja de platges del Projecte Blau, les diverses i variades edicions de Tallers d'arts escèniques / plàstiques / visuals / musicals, o el seguit d'activitats competencials de les Aules Obertes d'Aprenentatges Socials.

Amb el pas dels anys els serveis de Justícia Juvenil han encarat i integrat canvis competencials, organitzatius i funcionals. Alhora, les característiques i els perfils dels diversos operadors judicials, administratius i comunitaris també s'han anat articulant i modulant per adaptar-se més i millor tant als canvis de necessitats dels i les menors i joves com, també, a les dels seus contextos personals, familiars i socials de referència.

Voler atendre aquest ineludible i continuat exercici d'adaptació a les noves necessitats i als nous entorns de convivència comporta la necessitat de bastir, assajar i avaluar noves respostes d'intervenció, recuperant la traçabilitat acumulada al llarg dels anys per part dels professionals i equips del medi obert de Justícia Juvenil de Catalunya.

Com bé diuen els autors, aquest model d'intervenció basat en l'aprenentatge experiencial, «tot i no ser un "invent" nou en el món de la intervenció psicosocial, sí que persegueix l'objectiu d'ordenar i sistematitzar una manera innovadora d'intervenir amb els i les joves que atenem a medi obert per tal d'oferir-los un espai per viure, reflexionar i aprendre».

Dit això, us animo a endinsar-vos i a aprofundir en el contingut d'aquest producte, que aporta el valor afegit d'haver estat elaborat pels agents que treballen a primera línia. Faig arribar alhora el meu agraïment a totes i tots els professionals que hi han participat, pel seu esforç, dedicació, expertesa i compromís amb els joves i les joves i amb la comunitat a la qual pertanyen.

Susagna Roura Pujols

Directora general d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil

2. Introducció: la comunitat de pràctica de medi obert de Justícia Juvenil i la innovació en la intervenció

La CoP de medi obert ha estat treballant, durant els anys 2018 i 2019, en l'establiment d'un model d'intervenció individual i/o grupal basat en el que s'anomena aprenentatge experiencial o aprenentatge basat en l'experiència, que parteix d'un model teòric que proposa que les experiències tinguin un paper fonamental en els processos d'aprenentatge, facilitant la construcció de coneixements mitjançant processos de reflexió i de «donar sentit» a les experiències viscudes.

La CoP de medi obert no només té com a objectiu experimentar aquest model d'intervenció, sinó que pretén observar la seva efectivitat amb la població objecte de la nostra intervenció: menors i joves condemnats al compliment d'una mesura judicial en medi obert. És a dir, es pretén fer una comprovació experimental de si aquest tipus d'intervenció té efectes desitjables en els processos d'aprenentatge i reinserció dels joves que atenem, cercant indicadors que ens permetin acreditar si pot generar canvis en el concepte que ells tenen de «consciència de si mateix». Més endavant, definirem exactament què vol dir aquest concepte, però de moment apuntarem que es tracta d'allò en què es basa un ésser humà per definir-se a si mateix.

Per comprovar l'efectivitat d'aquest tipus d'intervenció hem partit de diferents fonts d'informació, especialment de l'administració d'una eina que hem construït expressament en format d'entrevista semiestructurada i que ens ha permès mesurar la «consciència de si mateix» dels joves que han participat al projecte. La construcció d'aquesta eina s'ha fet sota l'assessorament de professionals experts en la matèria. Aquest instrument s'ha aplicat a cada jove abans i després de la seva participació en les activitats proposades. Les dades obtingudes han estat comparades i analitzades conjuntament amb altres dades extretes d'aquestes fonts d'informació:

- Fitxa d'avaluació de les activitats
- Fitxes de les activitats
- Valoracions tècniques dels professionals
- Observacions realitzades pels tècnics durant les activitats
- Reunions de l'equip de treball

D'altra banda, és significatiu i definitori reflectir que aquest model d'intervenció, basat en l'aprenentatge mitjançant les experiències, aporta dos elements d'especial importància:

- Connectar la xarxa comunitària de serveis a l'execució de mesures en medi obert, retornant a la comunitat la responsabilitat de facilitar la reinserció dels joves des del seu propi medi (Regles de Tòquio, 1993, ONU).
- Facilitar la connexió posterior del jove una vegada finalitzada la mesura amb altres referents prosocials de la comunitat: voluntariats, entitats socials, projectes educatius, ensenyaments...

Finalment, ens hem interpel·lat sobre els elements que ens aporta aquest model d'intervenció basat en les experiències vivencials amb relació a un model d'intervenció més clàssic. Les diferències més significatives queden recollides en el següent quadre comparatiu:

INTERVENCIÓ CLÀSSICA	INTERVENCIÓ EXPERIENCIAL
El professional és portador del coneixement	El professional és un facilitador de coneixements
Intervenció centrada en la vessant cognitiva	Intervenció centrada en la vessant emocional i relacional
Intervenció en context tradicional, «intervenció de despatx»	Intervenció en contextos naturals, vivencials, «intervenció a l'aire lliure»
Intervenció en què domina «el cap»	Intervenció en què domina «el cor»
Intervenció més pautaada, estructurada	Intervenció més creativa, espontània, real
Intervenció més formal	Intervenció més informal
Intervenció passiva del jove	Intervenció activa del jove
Intervenció basada en projeccions	Intervenció basada en vivències reals
Intervenció destinada a millorar	Intervenció destinada a donar el millor de mi
Intervenció basada en el coneixement	Intervenció basada en l'enteniment, connexió

Taula 1

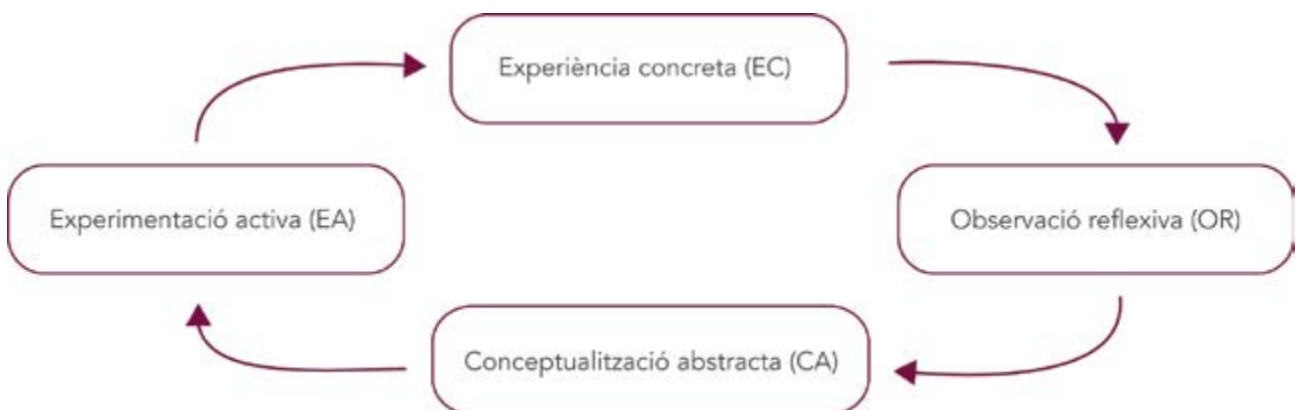
En definitiva, aquí comença el relat del viatge que ha seguit la CoP de Medi Obert en aquests dos últims anys per mirar de donar coherència i posar en valor aquesta forma d'intervenir amb joves que, tot i no ser un «invent» nou en el món de la intervenció psicosocial, sí persegueix l'objectiu d'ordenar i sistematitzar una manera innovadora d'intervenir amb els i les joves que atenem a Medi Obert per oferir-los un espai per viure, reflexionar i aprendre.

3. Marc teòric

3.1. L'aprenentatge experiencial

La Teoria de l'Aprenentatge Experiencial (Experiential Learning Theory) se centra en la importància del paper que té l'experiència en el procés d'aprenentatge. L'aprenentatge és un procés que ens permet construir coneixements mitjançant accions basades en experimentar i reflexionar sobre allò experimentat. Per aquest motiu, l'aprenentatge experiencial es considera un procés continu basat en la reflexió, que és modificat contínuament per les noves experiències que el subjecte experimenta. El model proposat per David Kolb és pràctic i senzill. Proposa que un aprenentatge efectiu ha d'incloure quatre etapes integrades en un procés denominat «Cicle de l'aprenentatge o Cicle de Kolb». Les quatre etapes del cicle queden representades en el gràfic següent:

Gràfic 1

1. **Experiència concreta:** fem alguna cosa concreta.
2. **Observació reflexiva:** reflexionem sobre allò que hem fet i sobre els resultats obtinguts.
3. **Conceptualització abstracta:** la reflexió ens porta a obtenir conclusions o generalitzacions en un àmbit més ampli que l'experiència en si mateixa.
4. **Experimentació activa:** apliquem les conclusions obtingudes fent-les servir en un futur com a guia de la nostra acció.

L'aprenentatge experiencial ofereix l'oportunitat per connectar la teoria amb la pràctica. Quan la persona fa front al repte de donar resposta a un ampli ventall de situacions reals, es consolida en ella un coneixement significatiu, contextualitzat, transferible i funcional en què es fomenta la seva capacitat d'aplicar allò après.

Tenint en compte aquest cicle, i com a exemple, l'aplicarem a l'activitat que es va fer amb un tècnic d'emergències sanitàries amb un dels grups per treballar l'autocontrol i la resolució de conflictes.

1. Experiència concreta: treballem amb el grup de manera pràctica (role playing) com s'ha d'actuar en una situació d'emergència vital, des del moment en què es truca al 112 fins que arriba l'ambulància i es practica a la víctima una RCP (reanimació cardiopulmonar). Vinculem l'actuació al model de resolució de conflictes clàssic basat en cinc etapes:

- a. Identificació del problema.
- b. Alternatives de solució.
- c. Avaluació de les alternatives, descartant les menys útils.
- d. Escollim la millor alternativa i l'apliquem.
- e. Avaluem els resultats.

2. Observació reflexiva: comencem amb el grup un procés de reflexió basat en la capacitat d'un mateix per mantenir el control davant una situació estressant (una persona estirada a terra que ha perdut el coneixement) i si soc capaç d'aplicar un protocol concret d'actuació (comprovar la consciència i la respiració de la persona i, si no en té, aplicar el protocol de RCP) per aconseguir donar una resposta adequada al problema plantejat (possibilitat de salvar la vida de la persona).

3. Conceptualització abstracta: és el pas que va de la reflexió a la generalització. Tornant a l'exemple, és allò que ens permetria saber no només que la vida d'una persona es pot intentar salvar actuant d'una manera controlada i protocol·litzada, sinó també que, davant una «situació - problema», si actuem amb autocontrol i seguint uns passos concrets (model de resolució de problemes) tindrem més opcions de resoldre la situació conflictiva.

4. Experimentació activa: consistiria a portar a la pràctica en altres situacions les conclusions a què hem arribat.

Com hem pogut constatar amb l'exemple, totes les etapes tenen un valor propi, ja que en cadascuna elaborem una manera concreta de coneixement. Fer, observar i reflexionar, desenvolupar conceptes i generalitzacions i experimentar activament amb les nostres idees són diferents maneres d'elaborar coneixement. Per tant, per aconseguir un aprenentatge efectiu hauríem de passar per les quatre etapes del cicle.

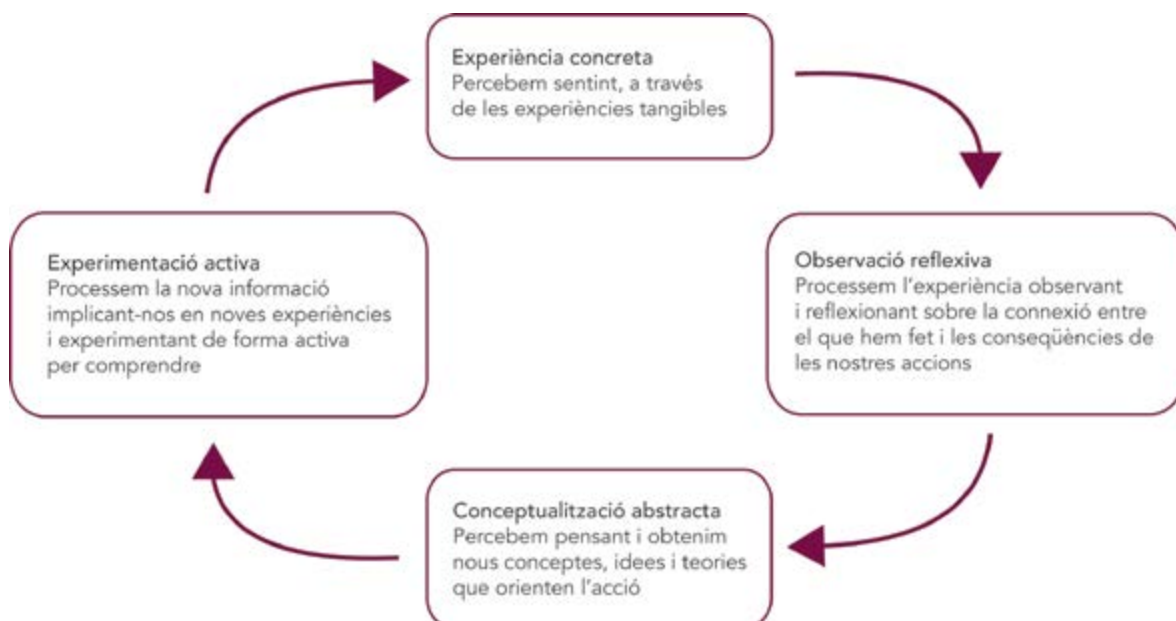
El cicle d'aprenentatge descrit pot començar en qualsevol de les etapes, tot i que per norma general comença amb l'experiència concreta. La seqüència plantejada per Kolb no sempre es dona en un mateix ordre. Mentre

avancem en el procés d'aprenentatge, fem servir reflexions derivades d'experiències anteriors i coneixements previs, i no només les reflexions i conclusions obtingudes a partir de l'última experiència. L'aprenentatge és un procés complex que a vegades requereix diverses experiències, observacions i conceptualitzacions per poder orientar l'acció.

Passar a través de cadascuna de les etapes és un procés que es produeix, generalment, de manera **inconscient**.

Per la teoria de l'aprenentatge experiencial, l'aprenentatge té relació amb la manera com processem les experiències viscudes i quin sentit els donem. Kolb va identificar dos tipus d'activitats d'aprenentatge que entren en joc en aquest procés: la **percepció** i el **processament**. La percepció fa referència a la manera com captem la nova informació, i el processament té a veure amb com processem i transformem la nova informació en alguna cosa significativa i útil. Per exemple, tornant a l'experiència amb el tècnic d'emergències sanitàries, en funció de com percebem l'estat de salut del pacient processarem la informació per determinar la manera més adient d'actuar.

Al llarg del cicle de l'aprenentatge processem i percebem de diferents maneres:

Gràfic 2

Sobre la base de les formes de com percebem i processem les experiències (sentint i pensant – observant i fent), Kolb identifica els estils individuals d'aprenentatge. Com es pot veure en el gràfic 2 sobre la percepció i el processament de l'experiència:

PERCEBEM a l'eix vertical, **SENTINT I PENSANT**
PROCESSEM a l'eix horitzontal, **OBSERVANT I FENT**

Cadascuna de les quatre etapes del Cicle de Kolb es correspon amb quatre habilitats necessàries per aprendre:

1. EC: habilitat per involucrar-nos en experiències concretes, amb actitud oberta i sense prejudicis.
2. OR: habilitat per observar i reflexionar comprenent diversos punts de vista i establint connexions entre accions i resultats.
3. CA: habilitat per integrar observacions i reflexions en marcs de coneixement més amplis, és a dir, habilitat per teoritzar i generalitzar.
4. EA: habilitat per experimentar activament amb les nostres teories, per aplicar en la pràctica conceptes i idees de manera activa.

Per fer un aprenentatge efectiu hauríem de tenir habilitats en les quatre etapes però, en canvi, de manera general en desenvolupem unes més que altres en els dos pols del cicle: **percebem més sentint o pensant i processem més observant o fent**. A allò en què som més hàbils i hi tenim més facilitat ho denominem «estils d'aprenentatge».

3.2. L'aprenentatge basat en competències

Entenem per competència el bon desenvolupament en diferents contextos basats en la integració i l'activació de coneixements, normes, tècniques, procediments, habilitats i destreses, actituds i valors; un potencial de conductes adaptades a una situació.

Tenint en compte aquesta definició, des de la CoP es va portar a terme un procés de debat i reflexió per saber quina competència era la més idònia per treballar amb el grup de joves. Finalment, el concepte de «consciència de si mateix» era el que més s'ajustava a la nostra finalitat ja que considerem que engloba aspectes bàsics de la persona que són importants a l'hora de relacionar-nos amb l'entorn.

3.3. La «consciència de si mateix»

La definició operativa del concepte segons Carl Rogers és que l'estructura del si mateix «és una configuració organitzada de les percepcions del si mateix que són admissibles per a la consciència. Es compon d'elements com per exemple les percepcions de les pròpies característiques i capacitats; els preceptes i conceptes del si mateix en relació amb els altres i amb el medi; les qualitats de valor que es perceben com a associades amb les experiències i amb els objectes; i les fites i ideals que es perceben com a valor positiu o negatiu». (José M. Gondra Rezola. La psicoterapia de Carl R. Rogers. Sus orígenes, evolución y relación con la psicología científica. Cap. V. Ed. Desclée de Brouwer, 1981).

És, per tant, la pintura organitzada existent a la consciència, bé com a figura, bé com a fons, del si mateix i del si mateix en relació, juntament amb els valors positius o negatius associats a aquestes qualitats i relacions, percebuts com a existents en el passat, present i futur.

Rogers defèn la idea que les persones es defineixen a través de l'observació i l'avaluació de les seves pròpies experiències. La seva premissa bàsica és que les realitats constitueixen assumptes privats als quals només pot accedir un mateix. Defineix els conceptes que formen la part medul·lar de la seva teoria de la personalitat, de la teràpia i de les relacions personals.

Hi ha una **esfera de l'experiència** pròpia de cada persona que conté tot allò que passa dins seu en qualsevol moment i que tanca la possibilitat de poder accedir a la consciència (1959, p. 197). Això comprèn els successos, les sensacions i les percepcions de les quals la persona no té consciència, però podria adquirir-la. Es tracta d'un món personal i privat que correspon o no a la realitat objectiva i observada. Aquesta esfera és selectiva, subjectiva i incompleta; està subjecta a limitacions tant psicològiques com biològiques. Tanmateix, teòricament, la nostra atenció està oberta a qualsevol experiència, i se centra en les preocupacions o interessos amb exclusió de la resta. Aquesta esfera és el nostre món real encara que a vegades no s'assembla a la realitat que perceben les altres persones.

Dins d'aquesta esfera, hi trobem el jo, inestable i mutable. Tanmateix, si s'observa en qualsevol moment, sembla estable i previsible, ja que per observar-lo acostumem a congelar una secció de l'experiència. El jo és una configuració en la qual una petita modificació altera completament el conjunt; és organitzat i coherent, subjecte a un procés constant de formació i reformació a mesura que canvien les situacions. Per a Rogers, el jo és un procés, un sistema que per definició canvia constantment. El jo o el concepte de si mateix és la manera en la qual les persones s'entenen en base a les experiències, les vivències i les expectatives de futur (Evans, 1975).

El jo **ideal** és el concepte de si mateix que la persona desitja i a la qual es dona un valor superior. Igual que el jo, és una estructura subjecta a un canvi constant, per la qual cosa requereix una redefinició contínua. Quan

el jo ideal és diferent al jo real, la persona se sent insatisfeta i disconforme. Per aquest motiu, el jo ideal és el model cap al qual es dirigeixen els esforços de la persona, i el fet de no aconseguir l'ideal desitjat provoca frustracions. En algunes ocasions pot succeir que la persona no tingui els recursos suficients com a individu per canalitzar de manera assertiva aquest malestar, un fet que pot portar situacions de desadaptació al medi.

3.4. Experimentació dels tècnics/iques de medi obert (TMO) sobre el «concepte de si mateixos»

Fase I: Experiència concreta

Es va fer una primera sessió en què es va realitzar un exercici grupal conduït per l'expert i destinat a fer que els participants entrin en contacte amb els diferents nivells que contempla el constructe «consciència de si mateix», i a l'experiència de passar d'una zona confortable on ens sentim segurs a una zona de disconfort (zona d'aprenentatge pròxim), que és aquella que ens permet l'aprenentatge.

L'expert ens planteja que l'aprenentatge experiencial és un procés, i que a través d'un procés d'atenció i de focalització podem experimentar en els tres nivells de consciència d'un mateix:

1. INTERN. "Dins del meu cos".

Sensacions internes

2. INTERMEDI. "Entre jo i l'altre".

- Pensaments.
- Creences.
- Valors.
- Sexualitat i gènere.
- Competències psicossocials.
- Locus de control.
- Autocontrol,
- Afecció.
- etc. ZONA DE CONFORT.

3. EXTERN. " Fora del meu cos".

Tot el que arriba pels sentits.

La consciència d'un mateix és la interconnexió i integració dels elements que hi ha als tres nivells en contínua evolució en el temps. Tots tres nivells interactuen entre si, en funció del predomini d'una o altra persona.

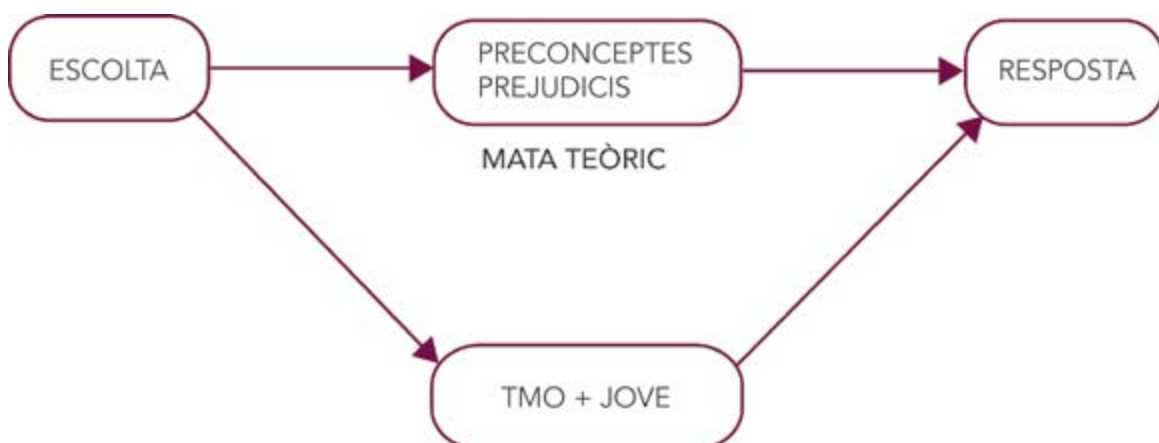
L'aprenentatge / educació (modificació de la consciència d'un mateix) es dona quan el subjecte és capaç de sortir de la seva zona de confort (zona neuròtica) i situar-se en el que s'anomena zona d'aprenentatge pròxim.

La tasca del TMO és l'acompanyament del jove des de l'espai de la zona de confort a la zona d'aprenentatge pròxim, i per fer aquest acompanyament cadascun de nosaltres hem hagut de fer primer el viatge. Es tracta d'un treball d'integració.

Fase II/III: Observació reflexiva / Conceptualització abstracta

En aquesta segona sessió havíem de treballar els conceptes de reflexió i simbolització de les fases dos i tres de l'esmentat Cicle de Kolb.

L'activitat va girar entorn al procés d'acompanyament dels joves des del següent esquema clàssic:

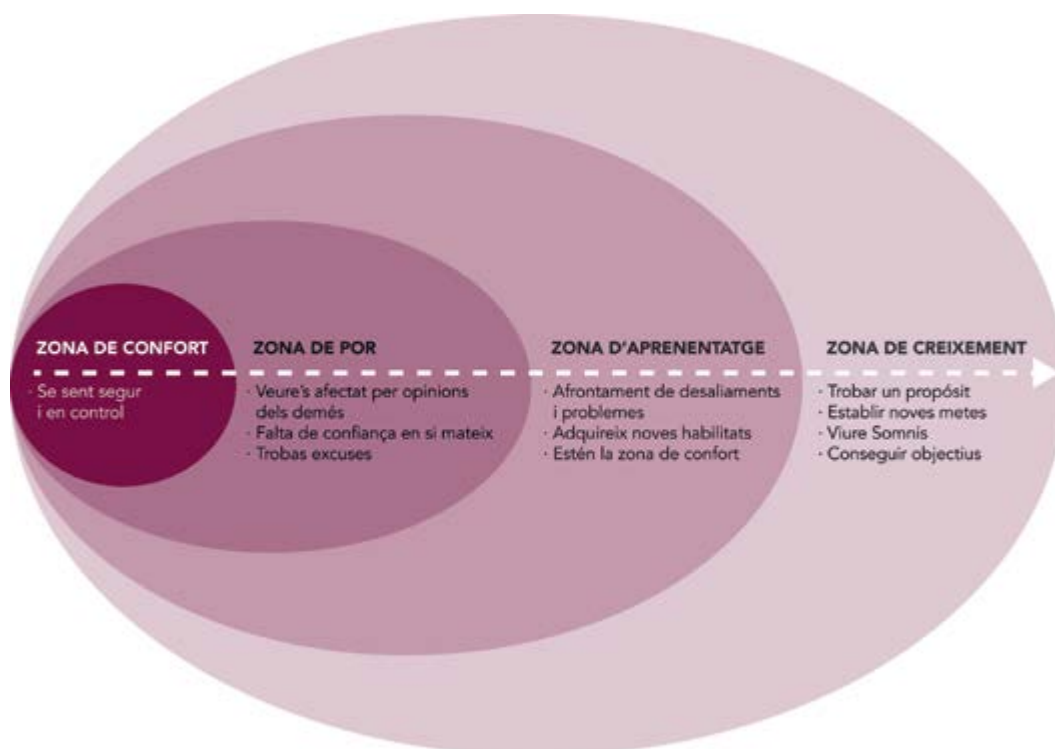
Gràfic 4

Treballem amb tots aquests conceptes sobre la reflexió que les nostres respostes d'acompanyament als joves s'han de dirigir en funció del camp que s'estableix entre ells i el TMO. Si les nostres intervencions només parteixen de la linealitat dels preconceptes, els prejudicis o els mapes teòrics estarem donant resposta a les

nostres necessitats i no a les dels joves que atenem. És, doncs, del tot necessari fer un exercici d'introspecció personal per conèixer i distingir quan les nostres respostes estan contestant els nostres dubtes o els dubtes del jovent. Hem de respondre en funció del camp que s'obre entre el jove i el tècnic.

Cada jove tindrà el seu propi domini d'aprenentatge i de les experiències que visqui. Segons això, se li pot obrir un domini o un altre. És a dir, quan qualsevol de nosaltres s'enfronta a una activitat concreta que l'impacta, el lloc on impacta és diferent per a cadascú. Això ens fa pensar que les activitats que nosaltres volem engegar potser aniran destinades a un «metadomini», i que d'aquest en sortiran subdominis que seran aquelles zones d'impacte en els joves.

El diagrama de l'evolució de la zona de confort a la zona de creixement podria ser:

Gràfic 5

4 . Objectius i hipòtesi de treball

4.1. Hipòtesi de treball

Durant les primeres sessions de COP vam decidir que volíem elaborar un projecte basat en la intervenció a partir d'experiències positives que facin sortir el jovent de la seva zona de confort i que es pogués aplicar tant individualment com en mode grupal. A més, volíem que aquestes activitats estiguessin vinculades a les entitats i recursos del territori.

Entenem que molts dels menors i joves que arriben al circuit de Justícia Juvenil no han participat dels recursos de la comunitat on viuen, per desconeixement, perquè han estat expulsats o simplement perquè no s'han adaptat. Tampoc no entren en contacte amb els contextos d'activitats prosocials que es troben fora del seu entorn social i personal més immediat, fora de la seva etapa escolar bàsica.

A partir d'aquestes premisses vam fer un brainstorming dels conceptes bàsics que creiem que s'haurien de treballar amb els nostres menors o joves, perquè poguessin augmentar el seu nivell competencial. Aquest nivell els hauria de permetre respondre de forma més adaptada i positiva davant les dificultats amb què es podien trobar en el seu dia a dia. En van sorgir conceptes com les habilitats socials, la resolució de conflictes, l'empatia, la gestió emocional, la resiliència, la responsabilitat... entre altres. Aquests els vàrem interrelacionar entre si i els vam agrupar en blocs temàtics, tal com explicitem en l'apartat 4. Metodologia. Posteriorment, vam seleccionar aquells conceptes que es podrien abordar vivint una experiència positiva, en forma de diverses activitats, i millorar el nivell competencial.

Aquesta reflexió ens porta a la nostra primera hipòtesi que ens vàrem plantejar:

«L'aprenentatge experiencial millora el nivell competencial dels joves»

Vàrem observar que aquesta hipòtesi és difícil de contrastar, ja que treballar alhora amb tots els conceptes i blocs temàtics que ens vam plantejar, per millorar el nivell competencial, era difícilment abordable. Per aquest motiu vàrem reduir a un sol concepte –però alhora molt ampli– «la consciència de si mateix». Llavors la segona i definitiva hipòtesi seria:

«La intervenció basada en l'aprenentatge experiencial millora la consciència de si mateix»

Per desenvolupar la base teòrica d'aquesta hipòtesi prenem com a referència la definició del terme que fa Carl Rogers, que ja hem exposat en l'apartat 3.3 d'aquest document.

4.2. Objectius de la CoP

Podem agrupar els objectius a partir dels quals hem estat treballant en dues fases diferenciades, que es distingeixen de la següent manera:

- 2018: Primer disseny del projecte a partir de les activitats proposades.
- 2019: Implementació de les activitats, aplicació de l'instrument de valoració pre i post a la participació del jove en l'experiència. Anàlisi de dades i discussió de conclusions.

Així mateix, el contingut d'aquests objectius es desplegaria en els punts següents:

a. Activar un model d'intervenció basat en la realització d'activitats experiencials que permetin la posterior reflexió per a l'adquisició dels aprenentatges educatius, basant-se en les referències teòriques descrites.

b. Comprovar de manera experimental, a través de la realització d'un breu estudi, si aquest tipus d'intervenció té efectes desitjables en els processos d'aprenentatge i reinserció dels i les joves als quals atenem. Alguns dels efectes desitjables que s'esperen de la implementació d'aquest model d'intervenció serien:

L'enfortiment de la xarxa de connexió i interacció dels serveis comunitaris amb l'àrea d'execució de mesures en medi obert.

La possibilitat de corresponsabilitzar la comunitat de la reinserció dels joves en el seu propi medi, tal com apunten les Regles de Tòquio.

Facilitar la vinculació dels i de les joves amb espais de referència prosocials i figures membres de la seva comunitat, especialment un cop finalitzada la mesura judicial.

Identificar els canvis que l'aplicació del projecte d'Aprenentatge Experiencial ha produït en els joves participants.

c. En cas d'observar que es tracta d'un model d'intervenció adequat a les nostres necessitats i als requeriments educatius del col·lectiu amb què treballem, contemplar la possibilitat de sol·licitar a l'Àrea de Medi Obert que n'avalii la utilització arreu del territori i validi l'aprenentatge experiencial com a metodologia de treball amb els menors i joves amb els quals intervenim.

5. Metodologia

5.1. La metodologia qualitativa

La metodologia emprada en el nostre estudi s'ha basat principalment en la metodologia qualitativa, que és una de les dues metodologies d'investigació que tradicionalment s'han utilitzat en les ciències empíriques i que, contraposada a la metodologia quantitativa, se centra en els aspectes no susceptibles de quantificació.

La metodologia quantitativa s'encarregaria d'establir les garanties necessàries per explicar els fenòmens que tenen freqüència, duració i/o intensitat; mentre que els mètodes qualitatius proposarien criteris necessaris per comprendre les accions humanes i els seus productes.

La metodologia qualitativa es caracteritza per:

- **El seu caràcter inductiu i**, com a conseqüència d'això, un disseny d'investigació flexible, amb interrogants que es poden anar reformulant.
- **Tenir una perspectiva holística**, global, del fenomen estudiat, sense reduir els subjectes a variables. És a dir, la metodologia qualitativa no s'interessa per estudiar un fenomen acotant-lo, sinó que l'estudia tenint en compte tots els elements que l'envolten.
- **Acostar-nos científicament al fenomen amb el propòsit de definir alguns dels factors que estan intervenint en el procés de presa d'aprenentatge.**
- **Dur a terme estudis a petita escala**, analitzar en profunditat la mostra objecte d'estudi i generar teories o hipòtesis que obrin una línia d'investigació.

Les fases d'una investigació serien:

1. Definició del problema.
2. Disseny de treball.
3. Recollida de dades.
4. Anàlisi de dades.
5. Informe i validació de la investigació.

Una investigació de caràcter qualitatiu s'inicia amb l'elecció d'una àrea d'interès i delimitació de l'objecte d'estudi, i continua amb la formulació d'objectius i qüestions a les que quals es pretén respondre. És apropiada per donar resposta a preguntes de caràcter obert o exploratori, però també a preguntes més concretes treballant mitjançant la formulació d'hipòtesis.

La investigació qualitativa funciona amb dissenys més oberts que la quantitativa, ja que l'investigador pot treballar modificant i reorientant les hipòtesis, la mostra, les tècniques... però la investigació qualitativa necessita també ser sistemàtica i rigorosa.

Es poden agrupar les tècniques de recollida de dades de la investigació qualitativa en tres grans categories: les basades en l'observació directa, les entrevistes en profunditat i la utilització de documents.

Els instruments de recollida són diversos: graelles d'observació, qüestionaris, autoinformes, entrevistes, diaris, històries de vida i tècniques grupals (grups de discussió i entrevistes de grup, entre d'altres).

Tot i que la metodologia qualitativa i la quantitativa solen contraposar-se, en realitat l'orientació de tipus quantitatiu i la de tipus qualitatiu poden considerar-se interdependents. D'aquesta manera, pot iniciar-se un estudi qualitatiu exploratori i posteriorment emprar mètodes quantitius per anar ordenant el que es va descobrint.

MÈTODES QUANTITATIUS	MÈTODES QUALITATIUS
Solen optar per la simplificació, esquematització o reducció de l'objecte d'estudi.	Solen optar per la construcció d'objectes d'estudi més densos i complexos i per perspectives holístiques o globals sobre aquests.
Generalment utilitzen les estratègies experimentals i, per tant, busquen relacions causals o almenys bidireccionals.	Prefereixen les estratègies observacionals, renuncien gairebé sempre a la cerca de relacions causals, i opten per l'establiment de relacions globals.
Solen buscar validesa interna i de replicació abans que validesa d'aplicació i ecològica.	Solen buscar validesa d'aplicació i ecològica, abans que validesa interna o de replicació.
Busquen l'objectivitat per mitjà de l'experimentació o l'observació no participant, des de punts de vista exteriors (ètics) respecte a l'objecte d'estudi.	Tenen en compte la subjectivitat per mitjà de l'observació participant o de l'observació documental, mitjançant l'adopció de punts de vista interiors (èmics) respecte a l'objecte d'estudi i assumint la intersubjectivitat com a valor.
S'interessen per la pura informació –matemàtica o física– que es desprèn de les dades, i mostren tendència a confiar més en les unitats i mesures moleculars.	Tenen molt en compte els significats inferits dels subjectes o comunicats per ells, la qual cosa fa que habitualment se serveixin d'unitats molars i que l'investigador adopti el paper d'intendent o d'hermeneuta a partir de materials verbals o escrits.

Taula 2

5.1.1. Quin mètode vam seguir dins la nostra comunitat de pràctiques?

El procés d'informació ha estat seqüenciat en diverses fases:

- **Fase 1:** Constitució de l'equip de la CoP i plantejament de treball: aprenentatge experiencial.
- **Fase 2:** Concreció del concepte que volem treballar i mesurar: consciència de si mateix.
- **Fase 3:** Elaboració d'instruments: entrevista semiestructurada, fitxes d'activitats, fitxes d'avaluació d'activitats, recerca d'entitats i tècnics professionals amb qui portar a terme l'activitat.
- **Fase 4:** Recollida de dades: entrevista pre.
- **Fase 5:** Activitat / experiència, observació reflexiva i conceptualització abstracta.
- **Fase 6 :** Recollida de dades: entrevista post.
- **Fase 7:** Transcripció d' entrevistes.
- **Fase 8:** Anàlisi de dades: IRaMuTec.
- **Fase 9:** Elaboració del producte i conclusions.

Si el mètode defineix la manera amb què es pretén donar resposta al problema plantejat, en el nostre cas l'àrea d'interès era contestar la pregunta o hipòtesi de la qual partíem: «la intervenció basada en l'aprenentatge experiencial millora el nivell competencial dels joves?». Però, com podríem mesurar les millores i quines competències volíem mesurar? Això ja va suposar un gran repte. El primer pas va ser enumerar les competències que ens agradaria mesurar. El resultat va ser del tot ambiciós, en aconseguir una primera aproximació de grups temàtics a treballar i conceptes relacionats.

El següent quadre divideix i agrupa els conceptes proposats en GRUPS TEMÀTICS (major rang) i CONCEPTES RELACIONATS (menor rang)

GRUPS TEMÀTICS	CONCEPTES RELACIONATS
IDENTITAT DE GÈNERE	MASCULINITATS, FEMINITATS, RELACIONS EN IGUALTAT, CREENCES, CULTURA, RELIGIONS
PROCESSOS COGNITIUS	PENSAMENTS, CREENCES
HABILITAT SOCIALS VINCULADES A LA COMUNICACIÓ / RELACIÓ	VERBAL, NO VERBAL, ASSERTIVITAT, «VIRTUAL» ESCOLTA ACTIVA
VINCULACIÓ / PERTINENÇA A LA COMUNITAT	IDENTITAT INDIVIDUAL I GRUPAL, PERTINENÇA AL GRUPS, ROLS GRUPALS,
AUTOEFICÀCIA	RESOL. CONFLICTES, TOLERÀNCIA FRUSTRACIÓ, EMPODERAMENT, CONFIANÇA EN si mateix, RESILIÈNCIA
GESTIÓ EMOCIONAL	AFECTIVITAT, EMOCIONS, EMPATIA, VINCLE
VALORS	DESENVOLUPAMENT MORAL, CULTURES, VALORS RELIGIOSOS, NORMES SOCIALS

Taula 3

Sota l'experta mirada de l'assessor, ens adonem que seria del tot ambiciós voler programar una intervenció que mesurés el possible canvi en tots aquests conceptes, i es planteja com a possibilitat el concepte de «consciència de si mateix».

El plantejament general de la intervenció seria el següent:

Gràfic 6

Un cop determinat allò que volíem avaluar, és a dir, el concepte sobre «la consciència de si mateix», el primer que vam fer va ser consensuar la definició que més s'ajustava als paràmetres que volíem mesurar.

Per altra banda, necessitàvem una «eina» que ens permetés mesurar el concepte «consciència de si mateix», i es proposa la creació d'un model d'entrevista semiestructurada, en què s'acorda la inclusió de tres àrees, que esdevindrien el cos i estructura del model d'entrevista:

1. Dades sociodemogràfiques
2. Àmbit personal
3. Àmbit relacional:
 - a. Normativa
 - b. Família
 - c. Parella
 - d. Relació amb iguals

Aquestes entrevistes s'enregistraven amb el consentiment informat de la persona interessada i dels pares (en el cas dels menors d'edat) i s'administrarien en diferents moments (pre / post intervenció). Posteriorment es faria una transcripció literal de les entrevistes per a la seva posterior anàlisi i avaluació, que es faria a través del programa IRaMuTec.

També acordem altres instruments de recollida d'informació: fitxa d'activitat i fitxa de valoració dels nois pel que fa a les activitats en què han participat (els documents d'entrevista i de valoració es troben en l'apartat d'annexos).

Teníem definit el concepte, decidit l'instrument de recollida d'informació i com avaluaríem, però ens faltava una part fonamental de la nostra intervenció: l'experiència i com es portaria a terme.

Necessitàvem saber quines experiències faríem en els diferents territoris per analitzar-les i **identificar els conceptes a objectivar sobre el «concepte de si mateix»**, que es podria abordar amb cadascuna.

El resultat de la discussió al grup va ser el següent:

- **DISCAPACITAT:** empatia, perseverança, tolerància a la frustració, autoeficàcia, resolució de conflictes.
- **AMB ANIMALS:** gestió emocional, habilitats socials, comunicació assertiva, valors: respecte, responsabilitat, desenvolupament moral, empatia i autoconeixement.
- **TEATRE / CINE / CIRC SOCIAL:** empatia, introspecció autoconeixement, comunicació verbal i no verbal, psicomotricitat, autoconfiança, treball en equip.
- **TÈCNIC EMERGÈNCIES SANITÀRIES / BOMBERS:** gestió emocional, resolució de conflictes, generar confiança.
- **ENTITAT QUE TREBALLI AMB DONES, GÈNERE o TESTIMONI VIVENCIAL:** rols de gènere, masculinitat, feminitat, relacions tòxiques versus relacions saludables.

5.2. La mostra objecte d'estudi

La nostra mostra no és escollida a l'atzar. Els components de l'estudi van ser elegits de forma intencional, seguint un criteri estratègic personal.

La mostra es va poder obtenir gràcies a la col·laboració de tècnics/iques dels equips que hem participat a la CoP (EMOT, EMO4, EMO1, EMO5 i EMO3) però que no eren membres de la comunitat de pràctica (i que per proximitat territorial al lloc on es desenvolupava l'activitat van derivar nois i noies a l'activitat) i dels membres de la CoP.

El criteri per poder ser derivats a l'activitat era que el jove estigués complint mesura judicial, preferentment LL.V o TSE, i que es trobés en un moment òptim per poder aprofitar l'activitat. No es va valorar el sexe, la nacionalitat, la tipologia delictiva ni la valoració de risc efectuada amb el jove, tot i que en un primer moment valoréssim la possibilitat de no incloure els riscos baixos. Vàrem deixar oberta per a futures edicions de l'activitat la possibilitat d'incloure joves que estiguessin a punt de finalitzar mesures d'internament i que ja podien gaudir de permisos.

Distribució territorial i nombre inicial de participants en el projecte.

Mapa 1

Distribució territorial d'entrevistes avaluades.

Ens hem trobat amb dificultats a l'hora de mantenir el nombre inicial de participants en les diferents activitats plantejades, i també dificultats en la valuació (entrevista post). Els motius han estat diversos, però els principals han estat l'abandonament de l'activitat i la finalització de la mesura. Finalment, la mostra avaluada ha estat la següent:

Mapa 2

5.3 IRAMUTEQ: tractament de dades textuals

Com esmentàvem anteriorment, l'eina d'anàlisi utilitzada és Iramuteq. Aquest és un programari lliure desenvolupat per Pierre Ratinaud que ens permet realitzar una anàlisi multidimensional de textos i qüestionaris.

El software pretén satisfer les necessitats de les investigacions socials en què s'han d'analitzar materials lingüístics (textos). És especialment útil per a treballs d'investigació amb un volum d'informació difícil de treballar manualment. Estalvia temps en la interpretació de textos, mitjançant anàlisis lexicomètriques.

Es tracta d'una anàlisi automàtica en la qual el software fa la major part del procés amb un mínim d'intervenció per part de l'investigador. En aquest tipus d'anàlisi, cal dedicar més temps a la preparació de les dades sense processar i a interpretar els resultats que no al tractament en si.

Els tipus d'anàlisi que ens permet el programa són:

- Estadístiques dels textos o lexicografia bàsica
- Anàlisi Factorial de Correspondència (AFC)
- Mètode Reinert: mètode de Classificació Jeràrquica Descendent (CDH)
- Anàlisi de similitud (ADS)
- Núvol de paraules

Els conceptes bàsics a tenir en compte per treballar amb el programa són:

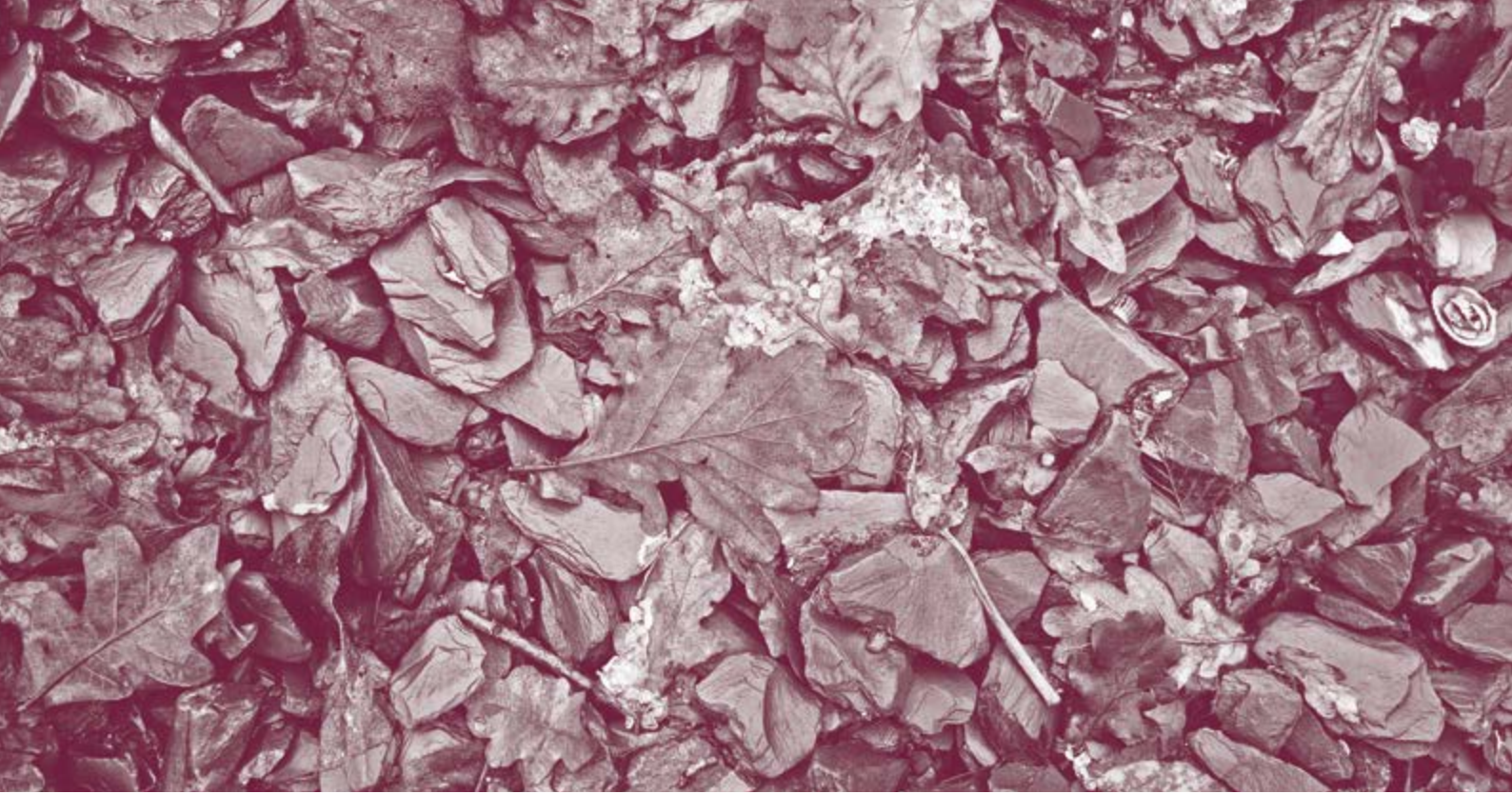
- El corpus

Es tracta del conjunt de dades o textos científics, literaris, etc., que poden servir de base a una investigació. Un exemple de corpus podria ser el conjunt de transcripcions d'entrevistes realitzades.

Per tal que l'anàlisi que anem a realitzar tingui sentit, és necessari que el conjunt textual estigui centrat en un temàtica principal o l'objecte conceptual d'investigació.

- Els textos

El corpus de text està constituït per un conjunt de textos. La definició de cadascuna d'aquestes unitats dependrà de la naturalesa de la investigació. En la nostra investigació, la transcripció de cadascuna de les entrevistes realitzades als diferents subjectes d'investigació correspondria a un text.

6. Descripció de les experiències

Quan vam iniciar aquest projecte de la CoP, teníem clar que no ens volíem quedar només en la teoria i que havíem de fer un pas endavant i provar si aquest tipus d'intervenció ens era útil i profitosa per al treball amb els menors i joves que atenem. Però també sabíem que per poder portar aquest tipus d'intervenció hauríem de deixar la nostra zona de confort, que és el despatx... i aventurar-nos en un tipus d'intervenció al qual no estàvem acostumats.

Per fer una mica de memòria, en aquest tipus d'intervenció és necessària la participació activa del menor / jove. És més creativa i espontània que la intervenció clàssica, ja que el professional actua més com a facilitador de coneixement que com a portador d'aquest. Està destinada a donar el millor d'un mateix.

La intervenció acostuma a realitzar-se en espais naturals, a l'aire lliure, vivencials, més que en un context de despatx. És una metodologia de treball més informal i que està basada en vivències reals.

Podríem dir que es decanta més pel treball emocional i relacional que pel cognitiu. «Hi domina més el cor que el cap», tot i que sempre després hi ha un treball reflexiu de l'experiència viscuda.

Les nostres experiències han estat variades quant a temàtica a treballar, als contextos on s'han desenvolupat, al nombre de participants en cada activitat i al nombre de sessions.

Hem portat a terme les experiències en quatre territoris, que distribuïts per EMO serien els següents: EMO T; EMO1 i EMO5; EMO3 i EMO4. I s'han realitzat totes en format grupal, però cal recordar que aquest tipus de metodologia també és aplicable en format individual.

El tipus d'experiència i de format utilitzat han estat diferents en cada equip i territori, i ens hem hagut d'anar adaptant en funció dels obstacles i facilitadors que han sorgit:

Obstacles:

- Ha costat trobar entitats que col·laboressin amb el projecte de manera desinteressada. Aquesta qüestió ha arribat a dificultar molt poder organitzar les activitats en algun territori.
- Algunes situacions de risc entre joves.
- L'esforç per poder coordinar recursos humans i materials i l'adaptació als horaris dels recursos i professionals externs que col·laboraven.
- Població atesa per la companya en un dels territoris, majoritàriament MENA, i que dificultava molt la creació i manteniment del grup.

Facilitadors:

- Molt bona predisposició i col·laboració de les entitats i testimonis que finalment han col·laborat en el projecte.
- Bona implicació dels joves en les activitats.

6.1. Activitats realitzades a l'Equip de Medi Obert (EMO) Tarragona

A l'EMO Tarragona, l'experiència ha estat del tot ambiciosa per la complexitat en l'organització. Ha implicat la participació activa de molts membres de l'equip en el projecte per tal que pogués ser exitosa. Tarragona no era el primer cop que utilitzava aquest tipus d'intervenció amb els menors / joves que atenen, però sí que ha estat el primer cop que ho han fet amb format programa, i aquí rau la complexitat. El programa en el qual han participat el joves és el PRA (Programa de Respostes Adaptatives).

S'han realitzat un total de deu sessions temàtiques, de les quals sis eren d'experiències concretes. Les activitats que han realitzat són: visita a la protectora d'animals, visita al centre de paràlisi cerebral La Muntanyeta i realització d'una activitat amb un Dj amb paràlisi cerebral, aprenentatge facilitat amb cavalls, pràctica amb un tècnic d'emergències, circ i testimoni de violència de gènere. Hi ha hagut 14 participants en el programa. I les sessions s'han estructurat de la següent manera:

1. Sessió inicial del programa. Es fa a l'aula i segueix una metodologia molt concreta basada en el fet que les presentacions dels joves i els monitors es relacionen amb una sèrie de conceptes que es treballaran al llarg del programa (relacions tòxiques, emocions, comunicació assertiva, distorsions cognitives, etc.). D'aquesta manera, a mesura que anem presentant-nos, els joves i els dinamitzadors anem explicant les activitats experiencials que farem durant tot el programa.
2. Sessió de treball a la protectora d'animals. Aquesta sessió es filma per poder-la treballar després en l'aula.
3. Sessió de reflexió a l'aula: es treballen els conceptes en relació amb el vídeo.
4. Sessió de treball amb un testimoni de violència de gènere. Posteriorment s'estableix la reflexió grupal amb participació del testimoni.
5. Sessió de treball al centre de paràlisi cerebral (sessió Dj). Es fa la sessió de reflexió el mateix dia amb participació del mateix Dj.
6. Sessió de treball amb cavalls. Aquesta sessió també es filma per a una posterior sessió de reflexió.
7. Sessió de reflexió a l'aula: es treballen els conceptes en relació amb el vídeo.
8. Sessió de circ. La reflexió es fa també en la mateixa sessió una vegada finalitzades les activitats.
9. Sessió amb el tècnic d'emergències sanitàries. La reflexió es fa també en la mateixa sessió una vegada finalitzades les activitats.
10. Sessió de devolució, valoració (dels joves i els monitors) i tancament.

6.2. Activitats realitzades als EMO de la província de Barcelona

Era el primer cop que participàvem en una experiència d'aquest tipus, i la nostra aportació no ha estat en format programa, sinó en format d'experiències concretes. Els membres que ens hem implicat en el projecte som majoritàriament els membres de la CoP.

El treball i l'experiència han resultat molt enriquidors i profitosos per a tots els equips que hi hem participat:

- A L'EMO4, l'experiència que s'ha portat a terme és una activitat de testimoni personal d'un jove en tercer grau penitenciari, d'una sessió amb set participants.
- L'EMO3 ha participat en dues experiències ben diferents: una activitat d'una sessió al Parc de Bombers de Terrassa i una activitat de tres sessions a l'Associació Estel, entitat que treballa amb persones amb discapacitat funcional. Totes dues experiències han comptat amb quatre participants.
- Els EMO 1 i 5 han participat en una activitat amb gossos que constava de cinc sessions, dirigides per l'entitat «Perruneando» i realitzada a la Biblioteca de Bellvitge. Els participants en aquesta activitat han estat sis menors / joves, i una de les participants era una noia no vinculada a Justícia, i de la qual es va valorar positivament la participació.

Després de les sessions experiencials han seguit sessions o espais posteriors de reflexió, tal com estableix el model de l'aprenentatge experiencial.

6.3. Fitxes d'activitats

...

APRENENTATGE FACILITAT AMB CAVALLS

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Concepte d'emoció
Reconeixement d'emocions / gestió emocional
Concepte de comunicació verbal i corporal
Concepte d'empatia

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Reconeixement d'emocions
Lectura dels senyals que emet l'animal per comunicar-se, i anàlisi del seu grau de sociabilitat
Identificació de pensaments estereotipats i distorsionats en relació amb els animals
El reforç positiu com a element facilitador de conductes adaptades

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es realitza una visita guiada a l'hípica i es proposen diferents activitats a través del contacte amb els cavalls. En primer lloc, es fa un tomb perquè els joves s'adaptin a l'espai, i per conèixer les instal·lacions i les zones en què es divideix l'establiment: quadres, pista, round penn, guarda-arnés, dutxa, WC, etc., i per conèixer les normes de l'establiment i de l'activitat

1r exercici: higiene i preparació dels cavalls

Es van a buscar els cavalls a les quadres, de manera segura. Es fa un nus de seguretat per lligar-los. S'explica la seqüència d'accions, els estris a utilitzar i les normes de seguretat.

2n exercici: maneig bàsic del cavall amb corda

Es fa gimcana a la pista. A la pista central hi ha una sèrie d'exercicis que el jove ha d'aconseguir realitzar portant el cavall a la mà. L'objectiu és que el cavall avanci, s'aturi, giri, reuli, etc., sense que el practicant hagi d'estirar-lo amb la corda.

Objectiu: que el cavall segueixi el guia.WW

El guia ho haurà de fer diverses vegades, i provar-ho amb dos cavalls. S'hauran de verbalitzar diferències entre tots dos cavalls.

3r exercici: round penn. Treball de comunicació en llibertat

A la pista rodona, farem que el cavall es mogui al pas, al trot i al galop. I al revés: galop, trot, pas i aturar-se. Farem que el cavall canviï de direcció.

Objectiu: lectura dels senyals i llenguatge corporal del cavall, i fer que ens segueixi sense corda.

4r exercici: dutxa, i endreçar els cavalls i l'espai

Finalitzats els exercicis, portarem els cavalls a la dutxa, els dutxarem i els portarem al box. Recollirem el material i endreçarem l'espai.

Comiat.

5è exercici: reflexió

La reflexió d'aquesta activitat es fa un altre dia a partir de la revisió del vídeo que s'elabora sobre els exercicis realitzats, i gira a l'entorn dels següents plantejaments:

Quina opinió tens de l'activitat?

Com t'has trobat? Com t'has sentit?

Quin cavall t'ha agradat més?

Quin exercici t'ha agradat més i per què?

INDICADORS D'AVUACIÓ

Nombre de participants

Nombre d'exercicis realitzats

Nombre de preguntes i respostes a l'exercici del feedback

Nombre d'incidències

100 % de l'espai endreçat al finalitzar la sessió

RECURSOS MATERIALS

Cavalls

Material tècnic d'equitació i horsemanship

Videocàmera per enregistrar la sessió

Pastanagues

RECURSOS HUMANS

Tècnic en equitació terapèutica

Psicòleg de Medi Obert i un o dos tècnics de Medi Obert

RECURSOS COMUNITARIS

Finca Mas Marta (Tarragona)

APRENTATGE FACILITAT AMB GOSSOS

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Concepte d'emoció
Reconeixement d'emocions / Gestió emocional
Concepte d'agressivitat
Concepte de pensament
Reconeixement d'estereotips
Reconeixement de distorsions cognitives

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Reconeixement d'emocions
Lectura dels senyals que emet l'animal per comunicar-se i anàlisi del seu grau de sociabilitat
Identificació de pensaments estereotipats i distorsionats en relació amb els animals
El reforç positiu com a element facilitador de conductes adaptades

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es realitza una visita guiada a la protectora d'animals i es proposen activitats per fer en contacte amb gossos. En primer lloc, es fa un tomb d'adaptació dels joves a l'espai, per conèixer les instal·lacions i les zones en què es divideix l'establiment: gàbies, quarantena, sala de veterinària, espais de jocs, etc., i per conèixer les normes de l'establiment.

1r exercici: reconeixement d'emocions

Es visiten algunes gàbies i es fa una anàlisi de l'estat emocional dels gossos a través del seu llenguatge postural i dels senyals que emet l'animal. Prèviament, els joves han estat informats sobre aspectes bàsics en relació amb la comunicació animal i el reforç positiu.

2n exercici: comunicació animal i sociabilitat

Amb un grup de gossos prèviament seleccionats, es treballa la comunicació animal i l'anàlisi de les característiques de sociabilitat que presenta cada gos. Per portar a terme l'exercici, a cada parella de joves se li assigna un gos amb el qual han d'interactuar per reconèixer quines característiques té: si reconeix les recompenses, si es comunica amb confiança, si transmet tranquil·litat, nerviosisme..., si es fia de les figures humanes, si mostra pors concretes, etc.

3r exercici: passeig amb els gossos i reforç positiu

Es fa un últim exercici consistent a fer un passeig amb els gossos que han participat a les activitats, per recompensar-los. Es continua treballant en aspectes de vinculació gos-persona i en el reforçament positiu com a facilitador de conductes. D'altra banda, s'introdueix el tema de pensaments estereotipats en relació amb els animals, i es treballa per desmuntar determinats mites. En última instància, insistim en el tema del reforç positiu i de la recompensa com a elements determinants en la consecució d'objectius i de conductes socialment adaptades.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Nombre de participants
Nombre d'exercicis realitzats
Nombre de preguntes i respostes a l'exercici del feedback
Nombre d'incidències

RECURSOS MATERIALS

Gossos
Videocàmera per enregistrar sessió
Recompenses per als gossos

RECURSOS HUMANS

Tècnica en teràpia assistida per a animals
Almenys dos TMO (i/o psicòleg de Medi Obert)

RECURSOS COMUNITARIS

Protectora d'animals "L'Última Llar"

APRENENTATGE FACILITAT AMB GOSSOS (II)

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Els prejudicis, els estereotips i les actituds
Comunicació verbal i no verbal
Les emocions
L'observació
El respecte a la individualitat i al ritme de treball de cadascú
La presa de decisions

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Treballar l'autoconeixement a partir de les activitats amb els gossos
Treball en equip
Identificar els sentiments i les emocions dels animals extrapolant-les a les pròpies.
Reflexionar sobre l'autoimatge i els prejudicis
Observar i escoltar activament
Treballar les habilitats de negociació, diàleg i participació en el si del grup d'iguals
Empoderar els joves a partir d'activitats en què ells prenen decisions, i en què han de procurar pel bon funcionament de l'activitat final

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Aquesta activitat forma part d'una iniciativa de tècnics de Medi Obert en col·laboració amb entitats del tercer sector (Perruneando). La finalitat és generar espais de participació juvenil orientats a animar, a posar en relació individus, generar nous interessos i estimular així noves capacitats en els joves, mitjançant la intervenció assistida amb gossos.

Es desenvoluparà en un total de cinc sessions, d'una hora i mitja cada una. L'última sessió, de cloenda, és el resultat final, en què es plasma el treball realitzat durant les altres sessions.

La primera sessió és la presentació del grup de joves, de les monitores i dels gossos. En aquesta trobada es treballen els conceptes de prejudici, els estereotips i les actituds. A la segona i tercera sessió es tracta d'observar els gossos i practicar la comunicació verbal i no verbal. A partir de les habilitats que hagin detectat en els gossos durant les sessions prèvies, els joves hauran de conduir-los per un circuit d'entrenament utilitzant les indicacions de comunicació apreses, i posaran en pràctica la capacitat de diàleg i presa de decisió entre ells. Finalment, en la quarta sessió s'avaluen els gossos en funció del treball previ i, simulant un procés de selecció laboral, s'escolliran aquells que els joves considerin més aptes per a la realització de l'activitat de lectura final. En aquesta última sessió, els joves participaran en una activitat que els professionals de Perruneando realitzen habitualment a la biblioteca. S'hi treballa la millora de les capacitats d'atenció, la seguretat personal i la relació grupal dels infants a través de la presència dels gossos durant una hora de lectura. Els joves participaran en aquesta activitat final donant suport a la tasca de les monitores i vetllant pel correcte funcionament de la sessió.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Participació de les sessions d'intervenció assistida amb gossos
Assistència
Puntualitat
Interacció amb la resta de companys
Valoració satisfactòria de l'activitat per part del jove

RECURSOS MATERIALS

Gossos de treball assistit
Materials de suport al desenvolupament de les sessions aportat per les professionals: kit d'higiene i cura dels gossos, targetes de treball de competències emocionals, materials de circuit d'entrenament, fitxes de cada gos per treballar el procés de selecció per a l'activitat de lectura final i, finalment, contes de la Biblioteca escollits pels infants participants en l'activitat.

RECURSOS HUMANS

Dues professionals de l'entitat Perruneando que condueixen l'activitat
Tres tècniques de medi obert (i/o psicòleg de MO)

RECURSOS COMUNITARIS

Sala polivalent de la Biblioteca Bellvitge de les Biblioteques de l'Hospitalet de Llobregat

VISITA CENTRE DE PARÀLISI CEREBRAL

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Concepte d'empatia i gestió emocional
Concepte de resiliència
Concepte de pensament / prejudicis socials / reconeixement de creences limitadores

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Identificar les potencialitats de les persones que presenten dificultats físiques i psíquiques
Identificar creences limitadores
Identificar les limitacions pròpies
Identificar concepte d'empatia
Identificació els beneficis de la relació d'ajuda mútua

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

L'activitat al Centre de paràlisi cerebral La Muntanyeta està dissenyada de manera que els joves entrin en contacte amb una realitat que difícilment estaria al seu abast en una altra situació i en un altre moment.

Coneixeran de primera mà un centre especialitzat, els professionals que hi treballen i les persones que són usuàries d'aquest servei. Podran relacionar-se amb ells i viure una jornada en la qual poder contrastar les múltiples realitats d'un centre d'aquestes característiques amb les seves pròpies. Concretament, coneixeran l'Adrián Abadia, un jove amb paràlisi cerebral que és productor musical i Dj.

1r exercici: sessió d'exhibició del Dj Abadia

En primer lloc, el Dj_Abadia fa una sessió d'exhibició de la seva professió als joves i els mostra les videoclips que ha produït. Els explica, ajudat pel seu monitor i per un sistema de suport adaptat a les seves

característiques personals, quin ha estat el seu recorregut, tant personal com formatiu, per arribar a ser productor musical i Dj.

2n exercici: reflexió sobre l'activitat

Una vegada finalitzada l'exhibició fem, juntament amb l'Adrià, un reflexió conjunta que gira entorn als següents plantejaments:

Què us ha impactat més de tot el que hem vist avui?

Per què penseu que ha estat impactant per a vosaltres?

Com penses que seria la teva vida si et veiessis en la situació d'un jove com l'Adrià?

Què t'emportes d'aquesta experiència?

INDICADORS D'AVUACIÓ

Nombre de participants

Nombre de preguntes i respostes a la fase de reflexió posterior

Nombre d'incidències

RECURSOS MATERIALS

Videocàmera per enregistrar sessió (opcional)

RECURSOS HUMANS

Adrià Abadia (Dj_Abadia)

David (monitor de l'Adrià)

Psicòleg/òloga de MO i un o dos tècnics/iques de MO

COMPARTINT EXPERIÈNCIES AL CIRC SOCIAL

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Reconeixement i gestió d'emocions
Comunicació assertiva
Gestió de la frustració
Treball en equip

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:
Identificar les emocions pròpies i les de l'altre
Practicar l'empatia
Practicar la comunicació assertiva
Reflexionar sobre les dificultats i la necessitat del suport de l'altre

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Presentem el monitor de circ, que fa una introducció sobre la seva feina diària i sobre el sentit de la seva professió treballant amb joves.

1r exercici: dinàmiques grupals

Reconeixement i gestió d'emocions
Jocs de presentació
Passar la pilota i dir el nom
Presentar-se dient una mentida
Cinc moviments
Jocs de confiança
Jocs d'emocions
Jocs de cohesió de grup

2n exercici: quatre estacions (tècniques de circ)

Primer es fa una part dirigida, per a cadascuna de les tècniques que es treballaran. En segon lloc, es posa la música i que cada jove aprofundeixi sobre la tècnica que més li agradi

Acrobàcies:

Tombarella. Tombarella enrere. Roda. Vertical. Vertical a tres punts.

Figura de grup.

Pilota d'equilibri:

Pujades. Baixades. Estar-hi a sobre. Girar. Caminar.

Malabars:

Tècnica pilotes. Equilibris maces. Diàbolos. Plats.

Cilindres - xanques.

Pujar. Estabilitzar-se.

3r exercici: reflexió

Espai de reflexió final conduït pels professionals entorn als temes treballats

INDICADORS D'AVUACIÓ

Nombre de participants

Nombre d'exercicis realitzats

Nombre de preguntes i respostes a l'exercici final de reflexió

Nombre d'incidències

100 % d'espai endreçat al finalitzar la sessió

RECURSOS MATERIALS

Pilota d'equilibri

Malabars

Diàbolos

Pilotes

Música

RECURSOS HUMANS

Tècnica de circ

Almenys dos TMO (i/o psicòleg/òloga de Medi Obert)

RECURSOS COMUNITARIS

Sala d'un recurs comunitari amb sostres alts

TESTIMONI DONA VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Concepte de pensament
Concepte de distorsions cognitives
Relacions tòxiques vs. relacions saludables
Tipus de violència i conseqüències de qui la rep i de qui l'executa

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Adonar-se de les conseqüències de les conductes violentes
Detectar relacions de parella tòxiques
Identificar micromasclismes
Conèixer els diferents tipus de violència
Identificar els danys que ocasiona a víctimes i victimaris

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es dona la benvinguda, i es fa una breu presentació del testimoni que ens acompanya, que explicarà la seva experiència vital en una relació de parella i com en va poder sortir.

Posteriorment es visiona un vídeo que explica la història de dos joves immersos en una relació tòxica, i que acaben mantenint una relació de control absolut del noi envers la noia.

Després es fa un debat reflexiu entorn als elements visionats al vídeo i enllaçat amb la història personal del testimoni.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Reflexions del grup

Capacitat d'autocrítica

Capacitat per detectar situacions de maltractament

Comprensió dels tipus de maltractament que es poden donar i de les conseqüències tant per a la víctima com per al victimari

RECURSOS MATERIALS

Vídeo: Amores que matan, Capítulo Alba

Ordinador i projector

RECURSOS HUMANS

Testimoni d'una dona víctima de violència masclista

Dues tècniques de medi obert (i/o psicòleg de MO)

RECURSOS COMUNITARIS

Sala de reunions

«EN INTERACCIÓ» AMB ASSOCIACIÓ ESTEL

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Assertivitat i comunicació

Empatia

Valors: igualtat d'oportunitats, respecte, tolerància, superació i inclusió

Resolució de dificultats

Cooperació

Confiança

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Generar consciència entorn a la discapacitat

Augmentar la capacitat per comprendre els altres i les seves dificultats

Saber expressar l'interès pels altres

Promoure situacions en què es desenvolupen habilitats d'ajuda

Desenvolupar valors bàsics: solidaritat, respecte, tolerància

Aprendre a acceptar-se un mateix

Aprendre a relacionar-se amb altra gent fora de la seva zona de confort

Potenciar les habilitats socials

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

L'activitat consisteix en la participació activa per part dels joves i dels TMO en les activitats de lleure que té organitzada l'associació Estel amb els seus usuaris durant tres sessions, en tres dies diferents.

1a sessió: jocs de coneixença

Es fan diversos jocs: les parelles, el cabdell de llana o joc de la teranyina, el Photocall. Es treballen també tècniques de musicoteràpia amb jocs musicals: dansa Ki-Koi-Kuo; cadena de sons, seguir el ritme de la música abraçats en rotllana, i relaxació.

2a sessió: jocs d'emocions

Es practiquen diversos jocs, tant en espais interiors (pedra, paper i tisora, jocs amb pilotes medicinals, joc per treballar emocions, pica paret), com exteriors (tres en ratlla humana, twister, partit de futbol o partides de petanca segons el grau de mobilitat dels usuaris).

3a sessió: ens acomiadem reflexionant

Es fan diferents jocs de taula, es confecciona un mural per recordar les experiències viscudes aquests dies i finalment es fa un pica-pica de comiat, mentre es va fent un repàs i una reflexió sobre les activitats realitzades durant les tres jornades.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Enumerar situacions o vivències que li han generat inseguretats i resposta donada

Compara valors i conductes quotidianes

Actitud davant l'activitat (oberta, flexible, rígida)

S'han mostrat respectuosos amb els usuaris de l'entitat Estel

S'han mostrat participatius en l'activitat i han tingut iniciativa

Han sabut gestionar les situacions no planificades que han sorgit durant l'activitat

Han estat capaços de connectar amb les necessitats dels altres

RECURSOS MATERIALS

1a sessió: cabdell de llana, dos marcs, vestuari, targetes amb imatges, equip de música i mòbil, cadires.

2a sessió: moltes pilotes (de diferents grandàries, no pesants), cinta o corda llarga per marcar la partió dels camps de joc, twister, pilota de futbol, boles de petanca.

3a sessió: dominó, connecta 4, parxís, joc de l'oca, UNO, paper per mural blanc, tisores, adhesiu, revistes velles, colors, retoladors, cadires i taules.

RECURSOS HUMANS

Monitors de l'associació Estel

Menors / joves objecte de la intervenció

Usuaris de l'associació Estel

Almenys dos TMO (i/o psicòleg de Medi Obert)

RECURSOS COMUNITARIS

Aula del Centre Cívic del barri de la Marina

Plaça ubicada davant del Centre Cívic

TESTIMONI JOVE EN TERCER GRAU PENITENCIARI

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Concepte de pensament
Responsabilitat vers el consum
Responsabilitat vers la conducta
Responsabilitat vers les pròpies decisions

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Adonar-se de les conseqüències de les conductes delictives
Posar en valor la llibertat i els recursos que se'ls ofereixen
Identificar oportunitats fins i tot en les dificultats
Donar valor a la formació
Identificar riscos lligats als consums

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es dona la benvinguda, i es fa una breu presentació: el jove Y. explicarà la seva experiència al centre penitenciar i el seu procés migratori, i els participants li podran fer les preguntes que considerin oportunes.

Per alguns aspectes de la seva història s'hi poden reconèixer. També va ser estranger sense papers, va fer absentisme, va consumir, etc. D'altra banda, malgrat la situació judicial, el podem veure com a exemple d'èxit.

Un cop captada l'atenció i l'interès dels nois, es comença a entrar en els objectius de la xerrada.

• Responsabilitat vers el consum

Y entra en el tema del consum remarcant que és el factor que hi ha darrere de moltes carreres delictives. Es reflexiona sobre si el consum resol o agreuja els problemes. Es parla del fet que per sostenir el consum es necessita disposar de diners, i això porta a delinquir. Finalment, es parla de delinquir com a manera d'obtenir

diners, no només per mantenir el consum sinó també per fer front a altres desitjos i necessitats.

· Responsabilitat vers la conducta

Ens adonem que els joves tenen assumit el fet de delinquir com a expectativa si no aconsegueixen papers. Això permet parlar de les seves expectatives a l'emigrar, que no eren certament acabar a presó. S'entra a parlar de què poden fer per tenir millors opcions.

· Responsabilitat vers les pròpies decisions

Els joves parlen de les seves expectatives abans de venir, de com es produeix l'efecte crida mitjançant imatges que idealitzen la vida aquí, i que ells ara també envien.

Y els fa retorn preguntant si voldrien tornar. Algú diu que no, d'altres no responen. Hi ha una confrontació en el sentit que estan prenent les seves decisions, cadascú de manera individual.

Finalment acomiadem l'activitat demanant als participants algunes paraules sobre què s'emporten.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Reflexions del grup
Capacitat d'autocrítica
Canvis en la conducta

RECURSOS COMUNITARIS

Sala d'actes de la biblioteca del Masnou

RECURSOS MATERIALS

Cap

RECURSOS HUMANS

Testimoni del jove en tercer grau penitenciari
Dues tècnics/iques de Medi Obert (i/o psicòleg/òloga de MO)

RECURSOS COMUNITARIS

Sala d'actes de la biblioteca del Masnou

RESOLENT PROBLEMES AL PARC DE BOMBERS

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Planificació: hàbits, funcionament, normes, cadena de comandament, acceptació de l'autoritat

Treball en equip: comunicació i confiança

Resolució de conflictes: gestió emocional

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Abans d'iniciar l'activitat, es comenten amb els joves els objectius generals de treball de la sessió:

Aprendre a afrontar situacions estressants

Aprendre a no eludir responsabilitats

Potenciar la presa responsable de decisions

Millorar la confiança en un mateix

Valorar el concepte de si mateix en relació amb els altres

Acceptar criteris normatius que regulen la nostra convivència

Valorar la importància de planificar les nostres accions per prevenir les conseqüències

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Es visita el Parc de Bombers de Terrassa en un sol dia, amb les següents activitats:

1. Ronda de presentació
2. Explicació de com arriba la informació al Parc de Bombers (pont d'entrada d'informació i avisos): canals de transmissió, emissores, xarxes d'emergència, sortides GEO localitzades per GPS, i mapa de la zona per si no funciona la tecnologia)
3. Cotxera: explicació i visualització dels diferents tipus de camions i les seves funcions específiques
4. Com s'organitza una jornada de treball (24 hores) i com s'organitza jeràrquicament el Parc:
 - Horaris (com s'organitza tota la jornada laboral si no hi ha sortides) i les pràctiques obligatòries que organitza la central)
 - Revisar tot el material i ordenar-lo (si cal, també netejar-lo)

- Funcions de cada bomber que va al camió quan hi ha una sortida i tasques encomanades a cadascun
- 5. Equipament (diferència entre equipament urbà i forestal)
- 6. Inserció laboral: requisits per poder ser bomber i proves per accedir-hi / auxiliars / bombers voluntaris
- 7. Fem una pràctica: animació cardiovascular i posició de seguretat
- 8. Vista a les dependències internes del parc: gimnàs, cuina, aula-menjador, habitacions
- 9. Qüestions i dubtes que plantegen els menors / joves
- 10. Realitzem un altra pràctica: amb la càmera tèrmica
- 11. Comiat

INDICADORS D'AVUACIÓ

Ha entès la necessitat d'assumir la responsabilitat equivalent al seu rol dins del grup
És capaç d'entendre que el resultat d'una situació pot dependre d'una bona estratègia d'actuació
Davant els problemes es disposa a trobar-hi una solució
Percep l'èxit com a resultat dels seus esforços
Actua amb més seguretat

RECURSOS MATERIALS

Càmera tèrmica
Ninot per realitzar una reanimació cardiopulmonar
Material propi del Parc de Bombers: camions, mànegues, equipament de vestuari, màscares...

RECURSOS HUMANS

Personal parc de Bombers
Almenys dos TMO (i/o psicòleg/òloga de Medi Obert)

RECURSOS COMUNITARIS

Parc de Bombers de Terrassa

TÈCNIC D'EMERGÈNCIES SANITÀRIES

Fitxa tècnica

EIX DE L'ACTIVITAT / CONCEPTES A TREBALLAR

Reconeixement d'emocions / Gestió emocional.
Fases de la resolució de conflictes.

OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Identificar emocions en situacions d'emergència i de conflicte.
Conèixer el model de resolució de conflictes.
Aplicar el model de resolució de conflictes en situacions d'emergència i de conflicte.
Reflexionar com trasladem aquest model al nostre dia a dia.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Presentem el tècnic d'emergències, que fa una introducció sobre la seva feina diària. Explica quines són les emocions que se li generen i com les gestiona, des de la trucada d'emergències fins que arriba al lloc i ha de decidir, com més ràpidament millor, què ha de fer i de quina manera per resoldre l'emergència amb el resultat més òptim.

Explicuem el model de resolució de conflictes i apliquem aquest model a la feina del tècnic d'emergències, a través de la pràctica de parada cardiorespiratòria, amb un ninot que representa un adult i un altre un bebè, aplicant el protocol recollit en el procés de ressuscitació cardiopulmonar.

Pràctica: el professional simula una trucada al 112 com si s'hagués trobat una persona inconscient al carrer, i es fa tot el protocol d'observació dels senyals pertinents per valorar què li passa a la persona, què s'ha de fer i com s'ha de fer la reanimació cardiopulmonar, amb un desfibril·lador de prova. A banda, també es fan d'altres pràctiques per adquirir coneixements sobre primers auxilis en general, possible ofegament al menjar... A continuació es demanen voluntaris i s'intenta que com a mínim cada jove faci alguna pràctica.

Després de fer l'exercici es pregunta a cada jove com s'ha sentit, què ha pensat i com ha gestionat les emocions viscudes.

Posteriorment, es fa la reflexió de com podem traslladar el model de resolució de conflictes, utilitzat pas a pas amb la feina del tècnic d'emergències, a situacions de conflicte que els joves poden patir en la seva activitat quotidiana.

INDICADORS D'AVUACIÓ

Llistat d'emocions viscudes.

Llistat d'estratègies de gestió emocional utilitzades.

Enumerar i explicar els passos del model de resolució de conflictes.

RECURSOS MATERIALS

Llençol / manta

Ninot adult i bebè

Desfibril·lador

Pissarra / retoladors

RECURSOS HUMANS

Tècnic d'emergències mèdiques

Almenys dos TMO (i/o psicòleg/òloga de Medi Obert)

RECURSOS COMUNITARIS (DADES DELS RECURSOS DISPONIBLES PER TERRITORI)

Una sala, millor si pot ser un lloc vinculat amb serveis d'emergències.

ASPECTES A TENIR EN COMPTE.... L'EXPERIÈNCIA D'EDICIONS ANTERIORS

Seria interessant poder realitzar l'activitat a Creu Roja, on sorgeixen d'altres emergències en les quals també podem actuar, per ampliar els coneixements i experiències dels joves sobre aquest món i les possibilitats de laborals i formatives del sector.

7. Resultats

Els resultats que es presenten a continuació provenen de tres fonts d'informació diferenciades:

1. L'anàlisi textual de les entrevistes semiestructurades amb el programa IRaMuTec.
2. Les valoracions fetes individualment pels joves després de la seva participació a les diferents experiències.
3. Les valoracions tècniques efectuades pels professionals que han participat en la conducció de les activitats.

7.1. Anàlisi textual de les entrevistes a partir del programa IRaMuTec

En primera instància, cal aclarir que el corpus de les entrevistes analitzades són les transcripcions literals d'aquestes, només amb les respostes dels joves i descartades les preguntes de l'entrevistador. Van decidir, pel fet que les entrevistes partien d'un model semiestructurat únic, només tenir en compte i analitzar les verbalitzacions dels joves. D'altra banda, hem de tenir present que el text conté un gran nombre d'articles, preposicions o conjuncions que constitueixen per les seves pròpies característiques uns nexes per donar significat a les construccions gramaticals. Evidentment, aquesta part del text ha estat deixada de banda en el moment de fer la interpretació dels resultats. En última instància, cal assenyalar que les dades que s'extreuen de les anàlisis que a continuació es presenten no tenen valor en si mateixes. Només l'adquireixen si són interpretades conjuntament amb els resultats extrets de les altres dues fonts de resultats mencionades anteriorment: les valoracions individuals dels joves i les valoracions tècniques dels professionals.

El programa de tractament de dades IRaMuTec ens ha proporcionat tres formes d'anàlisi diferents:

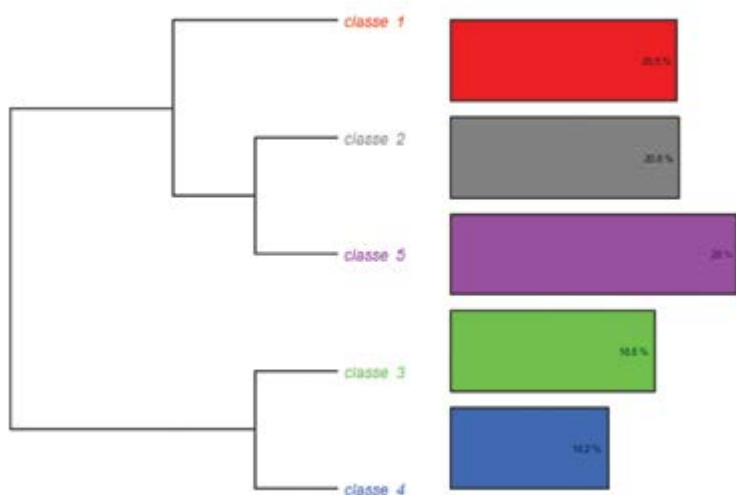
- a. **Classificació descendent jeràrquica (CDJ)**
- b. **Anàlisi factorial de correspondències (AFC)**
- c. **Anàlisi de similituds (ADS)**

Les dues primeres formes (CJD i AFC) proposen una aproximació global al corpus. La classificació descendent identifica classes de paraules estadísticament independents (formes), interpretades a partir dels seus perfils, i es representen gràficament a partir d'un dendrograma. L'anàlisi factorial de correspondències (AFC) es basa en la inèrcia del núvol de paraules que constitueixen un corpus, buscant destacar l'oposició i la similitud entre si. Les representacions gràfiques del núvol de punts són bidireccionals i es mostren dins d'uns eixos d'abscisses negatives i positives. La tercera forma (ADS) mostra les propietats de connectivitat del corpus i es representa gràficament en nòduls que permeten visualitzar comunitats lèxiques i la seva connexió entre si.

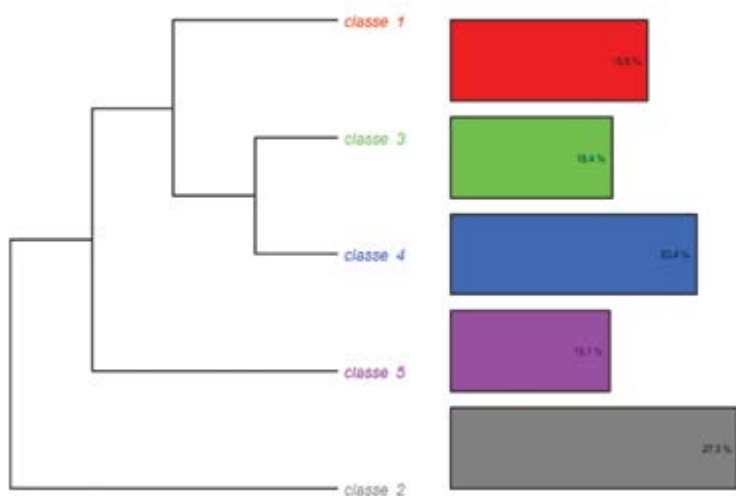
Aquestes anàlisis s'han fet per a les entrevistes semiestructurades pre i post, amb l'objectiu d'observar quines diferències es reflectien entre unes i altres.

a. Classificació descendent jeràrquica (CDJ), dendrograma de les entrevistes semiestructurades pre i post

A continuació, als gràfics 7 i 8 es presenten respectivament els dendrograms sobre les entrevistes semiestructurades pre i post i, per tant, les diferents classes o temàtiques que presenten els joves en relació amb les àrees en què es divideix l'instrument aplicat.

Gràfic 7: dendrograma entrevista pre

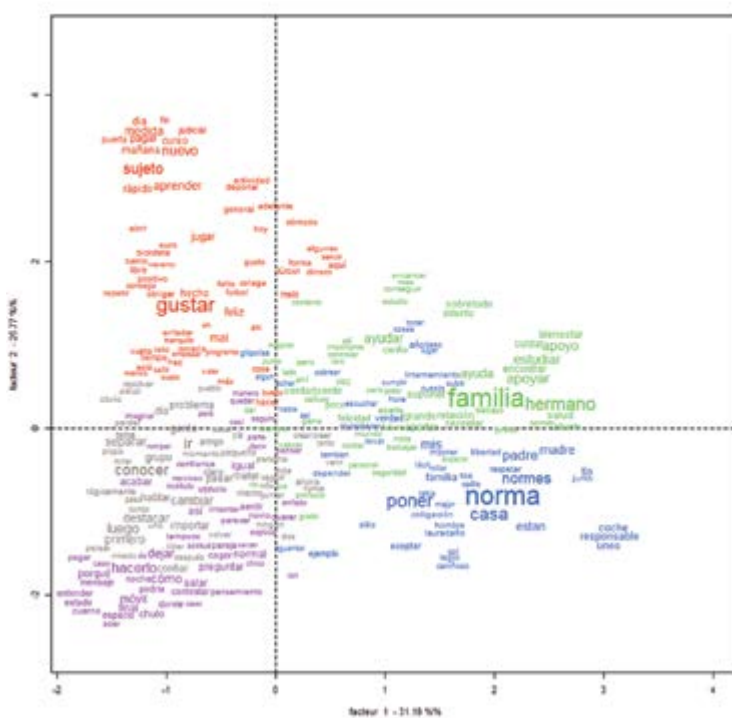

Gràfic 8: dendrograma entrevista post

Ambdós gràfics de classificació descendent jeràrquica presenten cinc formes diferenciades mitjançant colors. Van de la classe 1 a la classe 5 i apareixen acompanyades del percentatge d'utilització sobre el total de les paraules que hi estan incloses. Com es pot observar al gràfic 1, la classe 5 presenta un percentatge del 26 %, la classe 2 d'un 20,8 %, la classe 1 d'un 20,5 %, la classe 3 d'un 18,5 % i la classe 4 d'un 14,2 %. Pel que fa al gràfic 2, la classe 2 representa el 27,3 %, la classe 4 el 23,4 %, la classe 1 el 18,8 %, la classe 3 el 15,4 % i la classe 5 el 15,15 %.

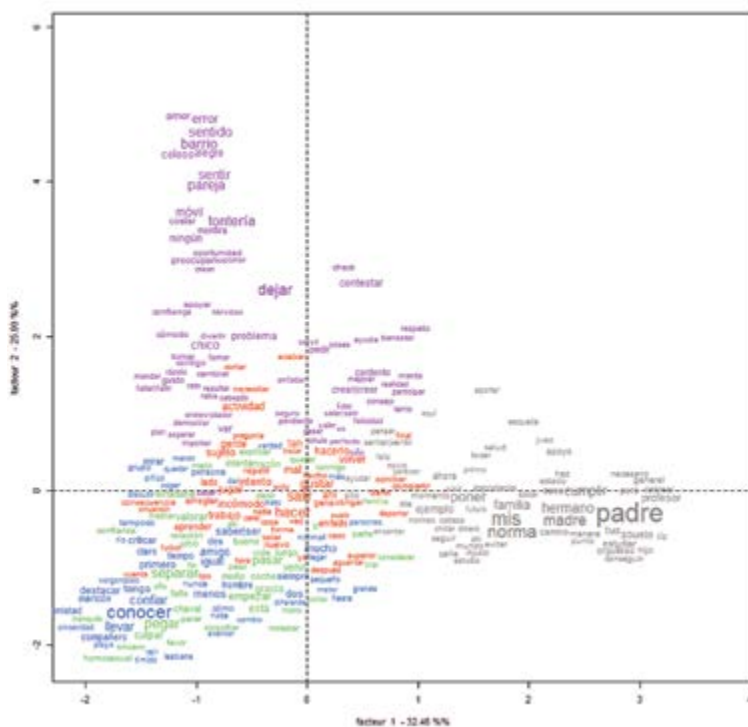
Cadascuna de les cinc formes està senyalitzada amb un color diferent que ens permetrà posteriorment identificar a quina forma pertany cada paraula dins de les abscisses corresponents, al realitzar l'anàlisi factorial de correspondències que es presenta a continuació.

b. Anàlisi factorial de correspondències (AFC) de les entrevistes semiestructurades pre i post

Gràfic 9: AFC entrevista pre

Com es pot veure al Gràfic 9, la classe 1, definida en color vermell, es manté íntegrament dins de les abscisses positives, on es troben també majoritàriament la classe 3, marcada en verd, i part de la classe 4, representada en blau, i que fonamentalment es projecta a l'eix d'abscisses negatiu. Finalment, les classes 5 (en rosa) i 2 (en gris) es troben en la pràctica totalitat dins de les abscisses negatives.

Gràfic 10: AFC entrevista post

Com es pot observar al Gràfic 10, la classe 1, definida en color vermell, s'escampa en la intersecció d'ambdós eixos. La classe 5, representada en rosa, se situa a les abscisses positives, i les classes 4 (blau), 3 (verd) i 2 (gris) estan concentrades a l'eix de les abscisses negatives.

Es pot observar com l'anàlisi factorial de correspondències de les entrevistes pre destaca la paraula FAMILIA en connexió amb altres com SALUD, TRABAJO, APOYAR, NECESITAR o AYUDA. D'altra banda, destaca la paraula NORMA vinculada a paraules com CASA, PONER o OBLIGACIÓN. Si ens fixem en l'AFC de les entrevistes post, ens trobem que la paraula FAMILIA ja no està tan vinculada als seu significat de espai d'ajuda, necessitat o suport, i queda més alineada amb paraules com NORMA, PONER, CASA, RESPETAR. D'altra banda, les entrevistes post també ens mostren que ara la paraula NORMA resta associada a paraules com PADRE, MADRE, HERMANO i FAMILIA.

De les diferències entre els AFC pre i post, d'una banda, es podria apuntar que s'observa com el sentit de la norma que mostren els joves en les entrevistes prèvies passa d'una concepció més genèrica i funcional:

- «las NORMAS me las ponen sobre todo en mi CASA»
- «las NORMAS son OBLIGATORIAS de cumplir»
- «las NORMAS se tienen que RESPETAR»

a una identificació dels agents que exerceixen l'acció normativa:

- «las NORMAS las pone mi PADRE»
- «mi MADRE es la única que pone NORMAS en mi casa»

En aquest mateix sentit, s'observen diferències entre els relats dels joves pel que fa a la presència d'una dimensió més personal i individual en l'anàlisi de les entrevistes pre, amb paraules com SUJETO, per passar a una major importància de la dimensió relacional amb la presència de paraules com PAREJA o BARRIO.

D'altra banda, podem observar certes diferències entre la gràfica de l'AFC pre i post. La presència de paraules aglutinades com SENTIR, SENTIDO, CELOSO, ALEGRE o AMOR a la gràfica 4 (post) pot indicar un major grau d'autoconeixement de la dimensió emocional en els joves després dels seu pas per les activitats:

- «yo no soy una persona CELOSA con mi pareja»
- «aunque las cosas no vayan del todo bien, ME SIENTO ALEGRE y FELIZ»

c. Anàlisi de similituds (ADS)

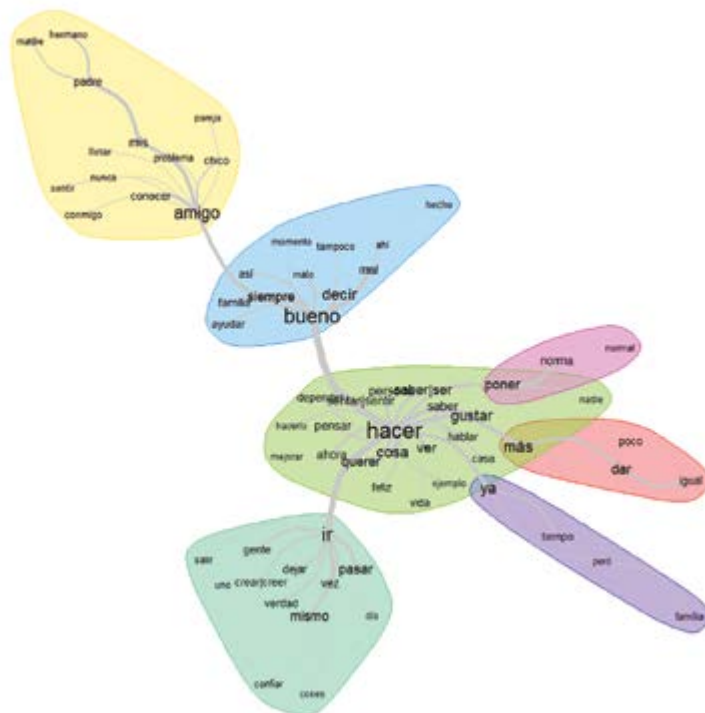

Figura 1: Arbre de l'anàlisi de similituds de les entrevistes pre

Com pot apreciar-se a la Figura 1, el principal nucli d'ocurrències s'estructura entorn a la paraula HACER, que es relaciona, a la seva vegada, amb cinc nuclis més:

1. PONER, NORMA, NORMAL
2. MÁS, DAR, IGUAL
3. YA, TIEMPO, FAMILIA
4. IR, MISMO
5. BUENO, DECIR, SIEMPRE

L'últim nucli es relaciona al seu torn amb un altre nucli més, format per les paraules AMIGO, PROBLEMA, PADRE, HERMANO, MADRE

Figura 2: Arbre de l'anàlisi de similituds de les entrevistes post

Respecte de la Figura 2, de les entrevistes post, s'observa un gran nucli central estructurat novament en la paraula HACER i que es relaciona, al seu torn, amb tres grans nuclis més:

1. AMIGO, PADRE, MADRE
2. GUSTAR, GENTE, MOMENTO
3. IR, BUENO, SENTIR, FELIZ, FELICIDAD

D'altra banda, destaca un subnucli més format per les paraules PONER, NORMA, CUMPLIR i un altre format pels lèxics COSA, AYUDAR, APRENDER.

En primer lloc, cal destacar que la dimensió discursiva dels joves, tant en el moment de les entrevistes prèvies a la realització de les activitats com en les entrevistes posteriors, se centra en la paraula HACER. D'una banda, això coincideix amb el perfil més genèric del nostre joves, caracteritzat per ser adolescents actius, amb un predomini de l'acció sobre la reflexió. I d'altra banda, potser també té a veure amb la naturalesa i amb l'essència de la proposta d'intervenció que se'ls feia, basada predominantment en l'acció com a instrument promotor de l'aprenentatge.

Respecte d'aquest HACER com a nucli central del discurs dels joves, podem apreciar com a les entrevistes pre apareix vinculat amb aspectes més personals i individuals derivats de paraules com SENTIR, GUSTAR, PENSAR, SER o AHORA, mentre que en un segon moment, després d'haver passat per les activitats, els joves vinculen la paraula HACER a conceptes com AYUDAR, APRENDER, DAR o FAMILIA. Novament apareix en el discurs dels joves aquesta transició d'allò més individual (i immediat) a allò més col·lectiu. Aquest fet reflecteix un dels aprenentatges que els joves van assenyalar al referir-se al treball grupal en termes com ara «estar con chicos de otros países me ha ayudado a conocerlos mejor», «ir todos juntos hacía que fuera más interesante», «nos hemos tenido que complementar con gente muy diferente a ti».

Continuant amb la paraula HACER i el seu significat d'acció, podem observar com a l'anàlisi de les entrevistes post apareix vinculada a paraules com COSA, AYUDAR, APRENDER, mentre que a l'anàlisi prèvia la paraula APRENDER no apareix.

Si ens fixem en la paraula GUSTAR, podem observar com a la Figura 1 apareix vinculada a aspectes que indiquen una dimensió més individual a través de paraules associades com MÁS, POCO o IGUAL. En canvi, a la Figura 2 s'aprecia la presència també d'elements vinculats amb l'àmbit relacional, amb paraules com CREAR o GENTE.

Un altre element diferenciat entre l'anàlisi pre i la post tindria a veure amb el nucli que emana de la paraula IR. Podem observar com a l'anàlisi post de la Figura 2 està vinculat a paraules com SENTIR, FELIZ i FELICIDAD, mentre que a la Figura 1 apareix en relació amb lèxics com PASAR, DEJAR, VEZ. Es pot interpretar que el moviment i l'acció en un segon moment estan més associats a una dimensió emocional que en un primer moment, que es vincula només a nuclis d'acció.

Respecte al nucli format per la paraula NORMA, es pot observar com a l'anàlisi pre (Figura 1) apareix vinculat a les paraules PONER i NORMAL, mentre que a la representació de la Figura 2 apareix en associació a les paraules PONER i CUMPLIR. Per tant, podem dir que el concepte de norma passa de tenir un estatus més estàtic i individual en l'anàlisi pre a un sentit més relacionat amb quelcom extern que s'ha de complir, és a dir, el concepte norma ha evolucionat d'una concepció més interna a una més externa.

L'anàlisi de les gràfiques anteriors indica l'existència de canvis més rellevants respecte a dos conceptes concrets, tal com es representa a la següent figura:

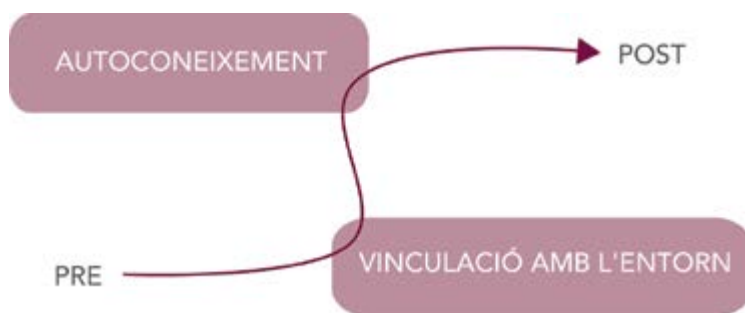

Figura 3

Com es pot veure representat a la figura 3, hem pogut observar, d'una banda, més nivell d'autoconeixement vinculat concretament a la dimensió emocional entre els joves després del seu pas per les activitats. I d'altra, respecte del vincle que el jove estableix amb l'entorn, l'anàlisi de les gràfiques ens permet indicar que el discurs dels joves fa una transició d'una dimensió més individual a una altra més col·lectiva en què l'entorn del jove adquireix més importància i presència.

7.2. Anàlisi de les valoracions fetes pels joves participants

Aquestes valoracions s'han fet a dos nivells:

A nivell grupal, al finalitzar cada activitat s'ha donat als joves un espai de reflexió grupal sobre l'activitat realitzada. Les valoracions dels joves han partit de preguntes guiades sobre el que han après de les experiències en les quals han participat. D'altra banda, s'ha ofert als joves un espai de debat i reflexió lliure sobre les seves apreciacions en relació amb les experiències viscudes.

Una de les preguntes transversals a tots els grups i en totes les activitats realitzades ha estat: Què diríeu que hem après de les activitats que hem fet? Les respostes que més s'han repetit, agrupades per conceptes, són les següents:

Concepte: AUTOCONeixEMENT i HABILITATS SOCIALS

- Com respondre en situacions d'estrès.
- Controlar els impulsos, aprendre a controlar els nervis.
- Aprendre a posar-se en el lloc dels altres.

Concepte: VINCULACIÓ AMB L'ENTORN

- Com treballar en equip.
- El paper d'ajuda als altres.

Concepte: REFLEXIÓ

- Davant d'un problema, cal aturar-se a pensar abans d'actuar per escollir la millor opció.
- Posar ganes a las coses, sobretot si et diverteixes i estàs a gust.
- Valorar el que tens i com ho aprofitem.

A nivell individual, a tots els nois i noies que han participat en alguna de les experiències realitzades en cada territori els hem plantejat les mateixes sis preguntes per part del seu tècnic de medi obert.

1. Què recordes de l'experiència en què vas participar?
2. Per què creus que t'hem proposat aquesta activitat?
3. Pots relacionar alguna de les experiències viscudes al programa amb alguna experiència de la teva vida?
4. Què creus que has après de tot el que hem fet?
5. L'activitat en què has participat ha despertat el teu interès per dedicar-t'hi en el teu temps lliure o professionalment?
6. En quin altre tipus d'activitats t'hagués agradat participar?

Les valoracions que més es repeteixen entre els joves participants també es poden agrupar en els mateixos conceptes que van aparèixer a les valoracions grupals, que són els següents:

- **Concepte d'autoconeixement**, vinculat amb la identificació de les pròpies emocions, de la necessitat de pensar abans d'actuar i d'autocontrolar-se.
Ex: «Els animals som com les persones i m'han fet connectar amb les meves emocions, que n'hi ha moltes».
- **Concepte d'habilitats socials** vinculat a saber comportar-se millor, a augmentar les seves habilitats socials, a ser millor persona i respondre millor davant de les situacions de la vida.
Ex: «els esforços per mantenir la calma que ha de fer cadascú perquè puguin funcionar bé les coses que ens proposem fer en grup».
- **Concepte de vinculació amb l'entorn** relacionat amb el respecte, a saber estar amb els altres, al fet d'acceptar les diferències, a posar-se en el lloc de l'altre i a aprendre dels altres.
Ex: «Aprendre a conviure amb la diferència, ja que ells també t'ensenyen».

- **Concepte de reflexió** vinculat a diferenciar el que aprenc del que faig, a haver d'experimentar les coses per saber si t'agraden, si les sabràs fer o no, i que l'actitud és bàsica per assolir el que vols.

Ex: «He après i ho recordo més perquè ho he viscut fent-ho, no llegint-ho».

Tant pel que fa les respostes individuals com a les grupals, podem extreure'n que totes queden aglutinades en quatre conceptes principals que es vinculen entre si, tal com es representa a la següent figura:

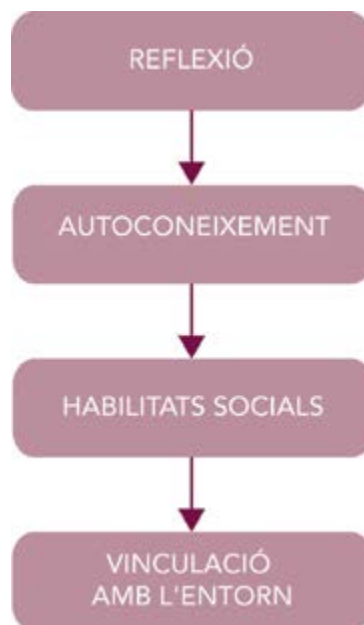

Figura 4

7.3. Anàlisi de les valoracions tècniques dels professionals

A continuació, enumerem i expliquem una sèrie d'observacions tècniques amb un clar signe positiu sobre els objectius educatius que es plantegen amb els joves a través d'un model d'intervenció experiencial:

1. **L'assistència mitjana i la continuïtat dels joves en les activitats són considerablement més elevades que en altres formats d'intervenció grupal**

L'assistència mitjana dels joves a les activitats ha estat d'un 75 %. L'element que potser millor explica aquest índex d'assistència és el format de les sessions en si mateix, amb activitats atractives, externes, en contacte amb d'altres referents (animals, professionals, testimonis, etc.). En aquest sentit, és important assenyalar que

els joves no només s'han adherit a les sessions en què es desenvolupava una activitat. En les sessions de reflexió posteriors portades a terme en una aula també s'han registrat els mateixos nivells d'assistència. A més, també s'ha detectat que els joves es mostren més predisposats a tolerar que la duració de les sessions vagi més enllà del temps previst inicialment.

Considerem que, a part del tipus d'intervenció, hi ha altres factors que ajuden a obtenir aquests nivells de compromís i de tolerància del jove amb la proposta d'intervenció. Entre d'altres podem destacar:

- S'elabora un report amb cadascuna de les sessions que es fa arribar setmanalment al TMO de referència del jove perquè pugui treballar amb ell els aspectes positius i reconduir els negatius. Així es reforça el lligam entre el jove i el seu TMO.

- Es crea un grup de WhatsApp on hi ha tots i totes les joves, els seus TMO i els professionals referents de l'equip encarregat de l'execució de les activitats. Serveix bàsicament per anar recordant als joves, cada setmana, els llocs, les dates, les hores i el tipus d'activitat que es farà. També és una eina per compartir fotos i vídeos de les activitats, i algunes altres informacions interessants.

2. El model d'intervenció experiencial fomenta l'establiment d'un vincle de major qualitat entre el/la jove i el seu TMO

Aquesta intervenció permet establir un vincle que va més enllà del que s'estableix en les entrevistes individuals en format tradicional. Els espais informals que es generen i les pròpies activitats en si, per la seva idiosincràsia, donen molta informació qualitativa sobre el jove, tant sobre les seves potencialitats com sobre les seves limitacions. La naturalesa del model d'intervenció, amb elements no controlats propis de les activitats, genera situacions imprevistes que donen més valor a l'activitat i ens aporten més informació sobre els joves. Ens permet, en termes educatius, fer pedagogia d'allò quotidià.

3. S'ha incorporat una valoració qualitativa de l'activitat i de l'impacte que ha tingut en els joves, a dos nivells

D'una banda, a nivell individual, s'ha fet una anàlisi de les entrevistes fetes amb els joves abans i després de l'activitat a través d'un model d'entrevista semiestructurada elaborada a tal efecte (Annex 1). I d'altra, a nivell grupal, els joves mateixos avaluen i valoren les activitats del programa i els conceptes treballats. En aquesta valoració també es contempla que els responsables tècnics també participen activament i críticament d'aquesta valoració grupal (Annex 2).

4. S'han elaborat fitxes tècniques per a cada activitat

Aquestes fitxes ens han permès organitzar i estructurar les activitats en base als conceptes a treballar en cada sessió, als objectius perseguits, els recursos humans i materials necessaris per portar-les a terme i els indicadors d'avaluació. Aquesta avaluació està estretament lligada a cercar elements que ens permetin afinar i perfeccionar tant les activitats en si com els objectius perseguits.

5. S'han enregistrat audiovisualment les diferents activitats

L'enregistrament audiovisual ha complert dues funcions. D'una banda, forma part de la metodologia de treball amb el model de l'aprenentatge experiencial, ja que ens permet fer la reflexió posterior amb els joves en aquelles sessions en què la reflexió final no es pot fer el mateix dia que es realitza l'activitat. I d'altra banda, és una eina que ens permet, en l'aspecte tècnic, fer una anàlisi continuada dels continguts de cada sessió amb l'objectiu de detectar aspectes de millora i perfeccionament.

6. Aquest model d'intervenció connecta el jove amb la comunitat

D'una banda, connecta la xarxa comunitària de serveis a l'execució de mesures en medi obert, retornant a la comunitat la responsabilitat de facilitar la reinserció dels joves des del seu propi medi (Regles de Tòquio, 1993, ONU). I d'altra, facilita la connexió posterior del jove, una vegada finalitzada la mesura, a altres referents socials de la comunitat: voluntariats, entitats socials, projectes educatius, etc.

7. Foment de relacions interpersonals amb diversitat cultural

Aquesta metodologia de treball, centrada en la vivència d'experiències moltes vegades noves i excepcionals per als joves, implica el contacte i la necessitat de compartir entre joves de perfils personals i culturals molt diversos. Els joves es veuen en la necessitat de fer un esforç per adaptar-se a la resta de membres del grup, sortint moltes vegades de la seva zona de control personal, i entrant en contacte amb experiències poc habituals per a ells (fer una exposició pública, visitar un centre de paràlisi cerebral o de discapacitats psíquiques, una protectora d'animals o un parc de bombers).

A continuació, expliquem també tota una bateria d'observacions tècniques identificades com a aspectes a millorar o tenir presents a l'hora de portar a terme aquest tipus d'intervenció:

1. Necessitat de controlar algunes situacions de risc que es poden donar entre els joves

La mateixa dinàmica de treball, ja explicada àmpliament al llarg d'aquest informe, implica necessàriament l'aparició de situacions imprevistes i d'experiències no controlades. Aquest fet, d'una banda, el consideràvem a l'apartat anterior un element positiu i afavoridor dels aprenentatges, però també pot ser un generador de situacions de risc de conflicte entre els joves, que han de ser neutralitzades o reconduïdes pels professionals.

2. Logística i de recursos humans i materials

La logística i planificació d'aquesta dinàmica d'intervenció requereix un esforç important de tot l'equip per coordinar tant els recursos materials com humans necessaris per portar a terme les diferents activitats. En aquest sentit, és molt més complex que una intervenció individual o grupal «clàssica», ja que requereix una organització prèvia per preparar les sessions amb els professionals externs, adaptar-nos als horaris i disponibilitat dels centres i recursos que col·laboren, per planificar els desplaçaments dels joves fins als llocs de realització de les sessions, etc. Amb tot, s'ha de dir que a mesura que anem avançant en el treball amb les entitats i professionals col·laboradors, els mètodes i la planificació es van perfeccionant, i es redueix així la complexitat de tota la logística.

3. Manca de pressupost per a la realització de determinades activitats que poden tenir un cost econòmic

Seria interessant poder comptar amb un pressupost que ens permeti cobrir petites despeses, com ara el lloguer dels cavalls per a l'activitat, el desplaçament en transport públic dels joves a les localitzacions on es fan les activitats o per comprar productes de primera necessitat, com aigua, mocadors, tovalloles humides o d'altres que poden ser útils en determinades activitats.

De totes aquestes valoracions tècniques es poden desprendre, tal com es reflecteix a la següent figura i en clau de resultats, les següents apreciacions:

Figura 5

Es fomenta l'establiment d'un vincle de major qualitat entre el / la jove i el seu TMO. Els espais informals que es generen i les activitats en si mateixes proporcionen molta informació qualitativa sobre el jove, tant sobre les seves potencialitats com sobre les seves limitacions. Es donen més espais de convivència entre els joves i els tècnics en espais diversos.

Es potencien les relacions interpersonals entre joves amb diversitat personal i cultural. La idiosincràsia de les activitats grupals proposades faciliten als joves les interrelacions amb els altres per poder assolir els objectius de les activitats proposades.

Al mateix temps, aquest model d'intervenció connecta el jove amb la comunitat, ja que les activitats són dirigides per altres professionals, voluntaris, entitats socials, etc. del seu entorn, i això els fa conèixer i connectar amb altres recursos de la xarxa.

Finalment, aquest model permet al tècnic valorar per si mateix si allò que està fent amb el jove serveix per assolir el que s'havia plantejat inicialment. Aquesta reflexió és bàsica i necessària per poder adaptar les nostres intervencions a les necessitats dels joves que atenem. En relació amb el model teòric plantejat al llarg de tot aquest informe, aquesta apreciació té a veure amb la necessitat que tenim tots els TMO d'haver sortit de les nostres zones de confort per poder demanar aquest mateix exercici als joves atesos.

8. Conclusions i propostes de futur

A mode de conclusió, i fent una mirada retrospectiva d'aquests dos anys de treball col·laboratiu dedicat a experimentar amb els nostres joves a través d'experiències vivencials, podem dir que hem aconseguit arribar a alguns dels objectius marcats. D'altres, no hem estat capaços d'assolir-los, i haurien de ser objecte de futures experimentacions del model. En últim lloc, el que més ens ha agradat, per concepte i essència d'aquesta metodologia de treball, és arribar a conclusions que no buscàvem i que han estat fruit de la reflexió de les nostres pròpies experiències.

A quines conclusions hem pogut arribar?

Partint de la nostra hipòtesi inicial:

«La intervenció basada en l'aprenentatge experiencial millora la consciència de si mateix»

Podem observar que, tant a partir de les anàlisis textuais com de les valoracions dels joves participants i dels tècnics mateixos, aquesta metodologia de treball ens ofereix eines prou potents com per motivar els nostres joves a aprendre noves pautes de funcionament més adaptades i funcionals.

Concretament, hem arribat a la conclusió que aquest tipus d'intervenció pot ajudar a fer que el jove pugui desenvolupar la seva «consciència de si mateix». Aquest fet s'ha observat a partir de dos elements fonamentals:

Un augment de l'autoconeixement del jove vinculat a la dimensió emocional. Aquest factor és fonamental perquè el jove pugui regular-se millor i donar respostes més adaptades a l'entorn.

Es constata un canvi de mirada en el jove, que passa d'allò individual a allò col·lectiu donant més valor a la dimensió relacional. Aquest factor afavoreix que tingui més en compte l'altre.

Quines conclusions han aparegut sense buscar-les?

Després d'avaluar els resultats, de comparar-los entre si, de compartir-los dins del grup, ens hem adonat que si alguna cosa hem aconseguit transmetre als nostres joves és que a la vida hem de reflexionar sobre allò que ens succeeix. Res que passi al nostre voltant es convertirà en un nou coneixement, es constituirà com a valor, serà una nova habilitat social o fins i tot ho podem sentir com una emoció si no som capaços de fer el mínim exercici de reflexió, d'aturar-nos a pensar i a interrogar-nos: què ha passat? Què significa això?

Pensem que tots els nostres esforços per sistematitzar una manera d'intervenir s'han vist, al final, recompensats. Ens hem trobat amb una lliçó molt important: només des de la reflexió sobre els nostres actes tenim capacitat per crear eines que ens permetin relacionar-nos amb l'entorn i amb les dificultats que la vida ens planteja.

Propostes per al futur immediat...

Pel que fa les propostes de futur, i en base al plantejament del model teòric de l'aprenentatge experiencial, ens trobaríem en l'última fase del procés, en la fase d'experimentació activa. Això vol dir que hem de tornar a implementar les activitats realitzades, i a plantejar-ne de noves i diverses, aplicant les conclusions obtingudes i fent-les servir com a guia de les noves edicions.

9. Referències bibliogràfiques

- Jorge S. López, Florentino Blanco, Bárbara Scandroglio e Irina Rasskin Gutman (2010) «Una aproximación a las prácticas cualitativas en psicología desde una perspectiva integradora». Papeles del Psicólogo, 2010. Vol. 31(1), p. 131-142 <http://www.cop.es/papeles>
- Programa «Compartim»: Atenció a la víctima del delictes (2012). Factors psicosocials que determinen que algunes víctimes de violència de gènere s'abstinguin de declarar.
- <http://psicologos.mx/2-el-concepto-del-si-mismo.php>
- Riba Campos, Carles. Mètodes d'investigació qualitativa. Mòdul 1. Generalitats sobre els mètodes qualitius: trets bàsics, variants, camps d'aplicació i història. UOC.
- Molina Neira, Josué. Tutorial para el análisis de textos con el software Iramuteq. Universitat de Barcelona. 2017. Versió 1.1.
- Ruiz Bueno, Antoni (2017). Trabajar con Iramuteq: pautas. Documento de consulta.
- Ruiz Bueno, Antoni (2016). Aproximaciones automáticas en el tratamiento de datos textuales. Programas DMT_VIC y IRAMUTEQ.
- Mariola Moreno, Pierre Ratinaud (2015). Manual de uso de IRAMUTEQ. Versión 0.7 alpha2.
- Luis Jiménez, Cástor Méndez y María José Lorada. Aprendizaje implícito: tres aproximaciones a la cuestión del aprendizaje sin conciencia. Universidad de Santiago de Compostela.
- Ernesto Panader y Jesús Alonso-Tapia. Teorías de autorregulación educativa: comparación y reflexión teórica. Psicología Educativa. www.elsevier.es/psed
- Formación del pensamiento reflexivo en estudiantes universitarios. Cuaderno. Formación del Pensamiento Reflexivo en Estudiantes Universitarios, 2016.
- Organista Díaz, Pedro (2005). Conciencia y metacognición. Universidad El Bosque, Colombia.
- Gómez Pawelek, Jeremías. El aprendizaje experiencial. Universidad de Buenos Aires, Facultad de Psicología.
- Elosúa, María Rosa (1993). Estrategias para enseñar y aprender a pensar. Universidad Complutense de Madrid. Ediciones Narcea, cap. 1 a 4.

- El sí mismo desde la teoría de la identidad social. *Escritos de Psicología*, 2005, 7: 59-70.
- De Miguel Díaz, Mario (2006). Modalidades y métodos de enseñanza centrada en el desarrollo de competencias. 1r. Congreso Internacional de Educación Superior en ciencias farmacéuticas. Universidad de Oviedo.
- De Miguel Díaz, Mario. Modalidades y métodos de enseñanza centrada en el desarrollo de competencias. Orientaciones para promover el cambio metodológico en el espacio europeo de educación superior. Universidad de Oviedo.
- Soldevila, Anna; Ribes, Ramona; Agulló, Maria Jesús (2007). Una propuesta de contenidos para desarrollar la conciencia y regulación emocional en la educación primaria. Universitat de Lleida.

10. Annexos

ÀMBIT RELACIONS FAMILIARS

Qui consideres que és la teva família? Per què?

Què t'aporta la família?

Què aportes tu a la família?

La teva família sap que participaràs en aquest programa? Què n'opina? (PRE)

La teva família sap que has participat en aquest programa? Què n'opina? (POST)

ÀMBIT RELACIONS DE PARELLA

Què esperes d'una parella?

En el cas que tinguis parella, què t'aporta la teva parella?

Què pots aportar tu a una parella?

En el cas que tinguis parella, què aportes tu a la teva parella?

Què opines sobre el fet que la teva parella tingui amics/gues de l'altre gènere?

Vídeo del doble check: <https://www.youtube.com/watch?v=XjCUrU-9eIU> (fins 2:45)

· Com creus que acaba la història?

· Què penses, què sents, què faries si fossis el noi? I si fossis la noia?

ÀMBIT RELACIONS DE IGUALS

Tens un grup d'amics i/o amigues? On us veieu?

Què ha de tenir algú per arribar a confiar en ell? I tu, confies en tu mateix?

Al teu grup penses que hi ha algú que destaquí especialment?

Quines característiques diries que té?

Pot ser tu mateix/a quan estàs amb els altres?

Què canvies de tu mateix/a quan estàs amb els teus amics? (rols de gènere)

Què opines de tenir un amic/ga d'un altre gènere?

Què opines de tenir un amic/ga d'una altra opció sexual?

Com sols Plantejament del següent dilema: sou a la discoteca i dos dels teus amics es barallen entre ells. Un és l'amic de tota la vida i amb l'altre fa uns mesos que us coneixeu, però heu connectat molt bé. Qui ha començat el mal rotllo és l'amic de tota la vida. En aquesta situació, com respones? Per què?

Et resulta fàcil fer amics/gues?

Què penses que valoren de tu els teus amics/amigues?

10.2. Model d'entrevista valoració individual joves

Nom i cognoms:

PREGUNTES OBERTES

1. Què recordes de les experiències en què has participat?
2. Per què creus que t'hem proposat aquestes activitats?
3. Pots relacionar alguna de les experiències viscudes al programa amb alguna experiència de la teva vida?
4. Què creus que has après de tot el que hem fet?
5. Alguna de les activitats realitzades ha despertat el teu interès per dedicar-t'hi en el teu temps lliure o professionalment?
6. En quin altre tipus d'activitats t'hagués agradat participar?

Gestió del coneixement

ISBN 978-84-19326-53-9

9 788419 326539